

MCK
CMPCT2

PQ
4562
.A6D42

27350

UNIV OF MD COLLEGE PARK

3 1430 00575105 4

Deifira Ecathonfila - Alberti

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Lyrasis Members and Sloan Foundation

NOVA BIBLIOTECA CATALANA
publicada per R. MIQUEL Y PLANAS

NOVELARI CATALA
DELS SEGLES XIV A XVIII

L. B. ALBERTI

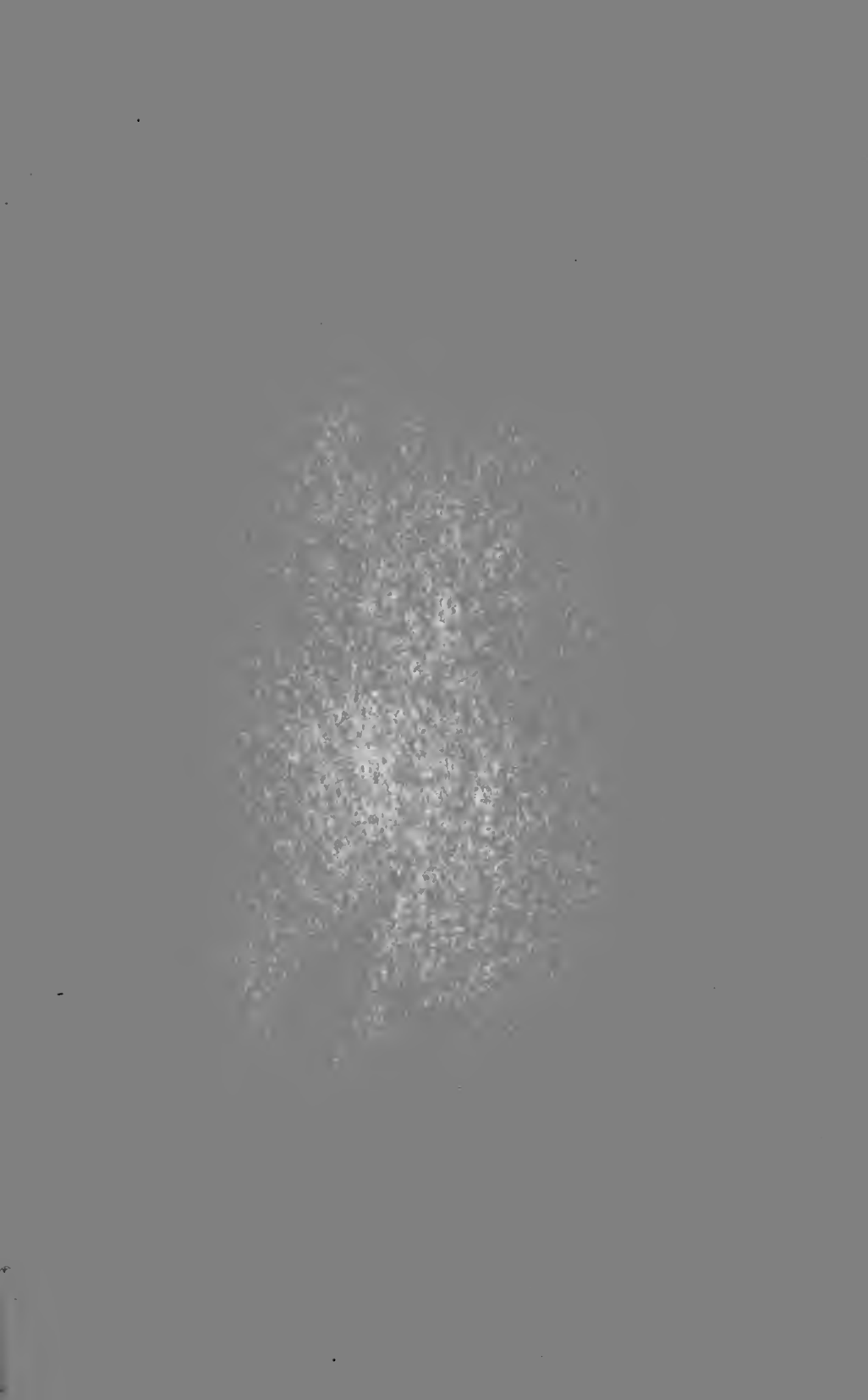
DEIFIRA
ECATHONFILA

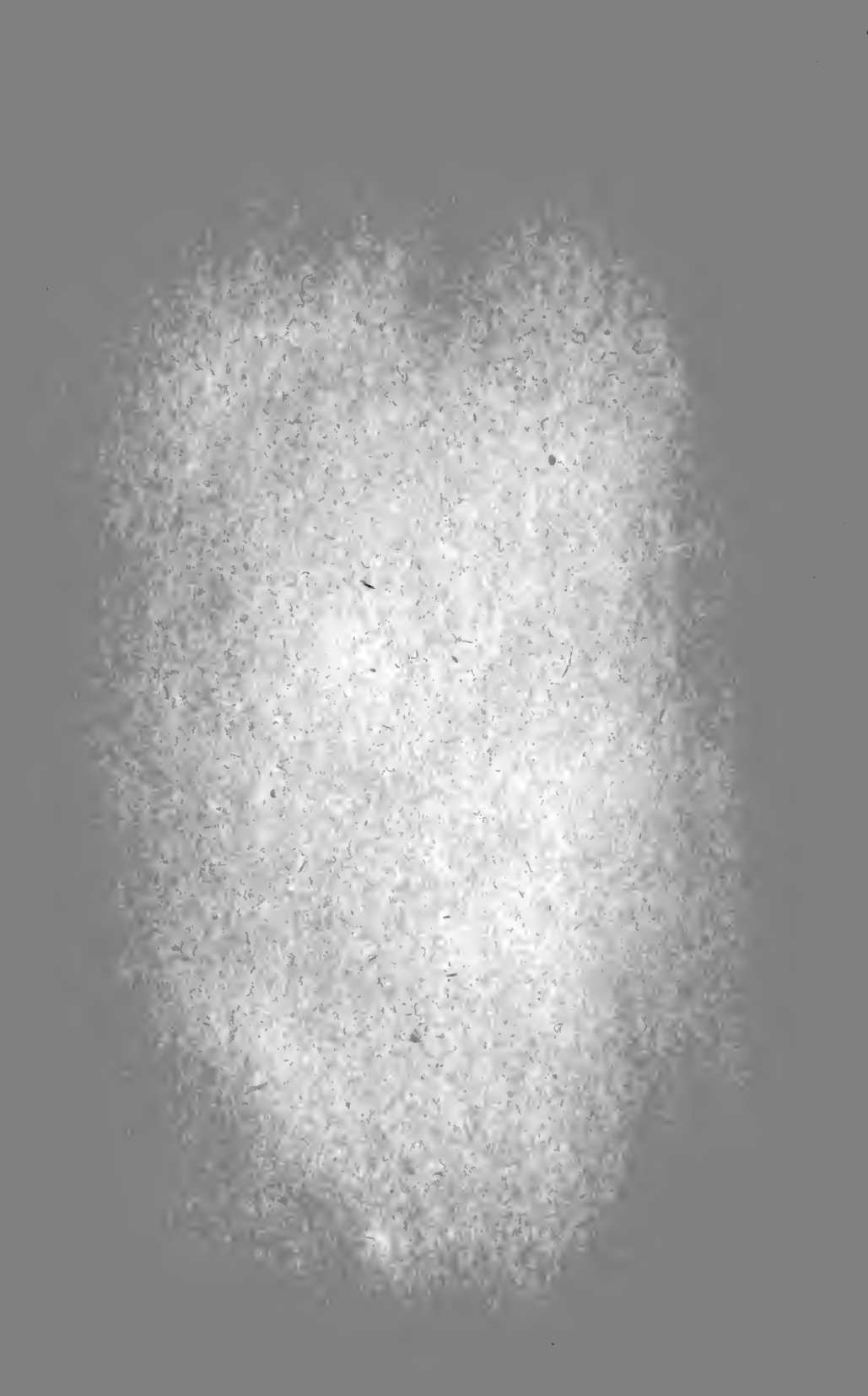
DIRECCIÓ
CARRER DE MALLORCA, 207
BARCELONA

PQ

4562

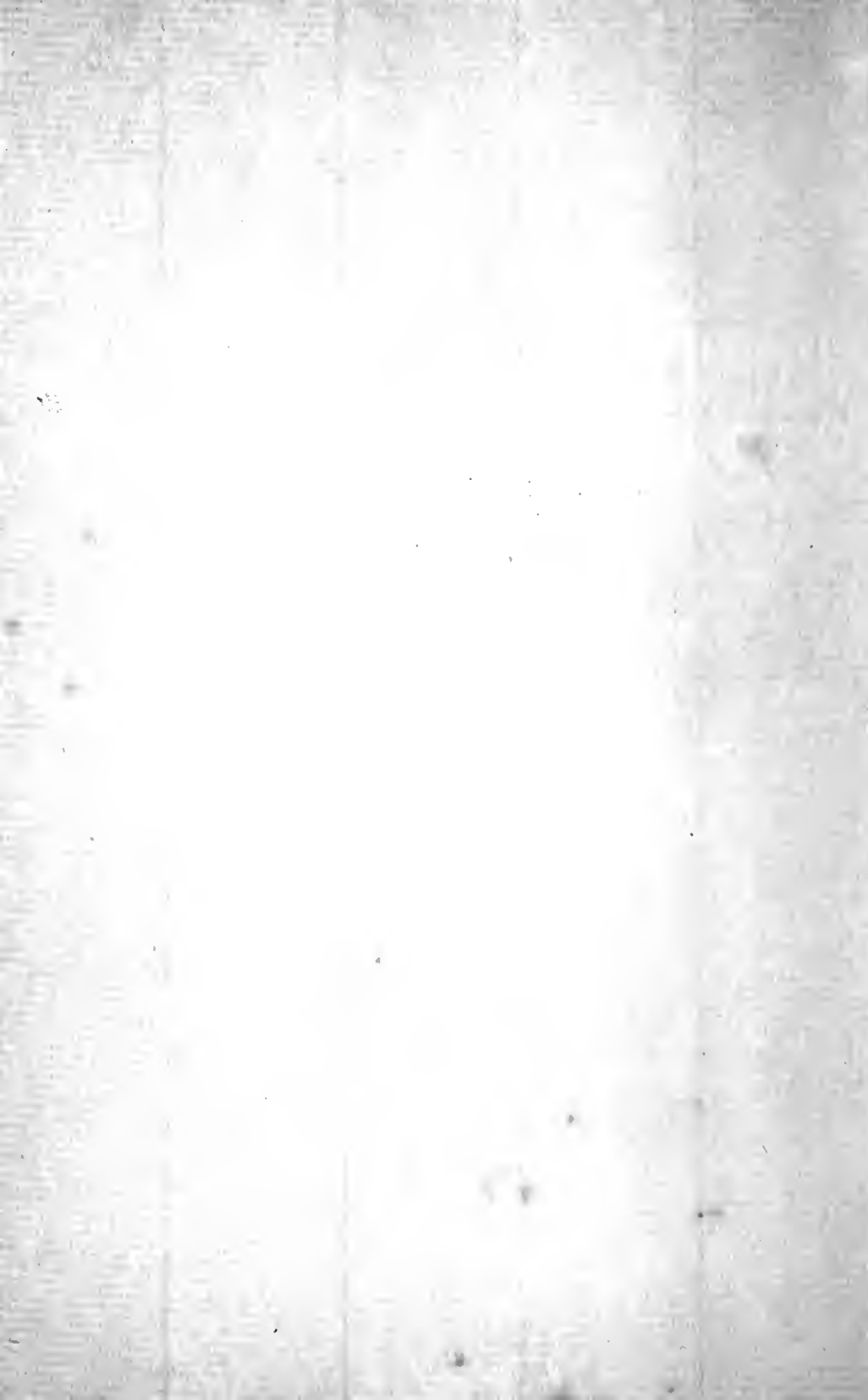
A6 D42

L. B. ALBERTI

DEIFIRA
ECATHONFILA

PROLECH DEL TRADUCTOR

* I be lo manar uostre, senyora, mes [f. 1]
cosa soberga, en mi pero causa tant
desig de plaure a uos que, sens dila-
cio, so vengut al transferir de les
5 presents obres de thosca en nostra
cathalana lengua: ffent stima lo de-
lit que de aquelles pendreu, sera a

mi gracia z satisfacio de tant trebayll. E axi, senyora,
ab despertada pensa sien vostres hulls per la obra
10 primera passats: en la qual vn enamorat, pus leal que
beneuenturat, qui per amar la honor de sa enamo-
rada mes quel propi inters se manifesta, e mes
suspitant ella aquell lo voler en altre hauer mudat,
tenint a molt periudici lo seu cometre, a tant desdeny
15 z infortunil posa, com en lo present tractat se des-
criu; prou cosa de mereuellar a qui del ver iudici
nos desuia. Lo segon tractat conte lo parlar de
* vna vella spertissima en lart de les amors, fet a [f. 1 v.]
algunes enamorades z appassionades donzelles, en-
senyant los de qual edat e condicio lo perfet ena-
20 morat deu esser elegit; apres, ab quina manera z

* Foliació del manuscrit original, que 's conserva en la Biblioteca de l'Arsenal, a París.

ab qual art lo poran pendre z enamorar; e a la fi,
lo orde, ab lo qual los lurs amors longuament poran
triumphar, los demostra. Aquestes son les coses, en
suma, que les dites obres contenen. Seria prou scu- 25
sada cosa, en tan gentil orde de parlar, res qui fora
del compost libre sia se aculla; mas, agut sguart
entrar lo auctor sens preambol qui del contengut
demostracio faça, he presa la ploma per auisacio de 30
que de paraula sia.

DEIFIRA

35

40

45

LEGIUME, amants, e reconexent asi
 ab mi vostres erros, tornareu, o pus
 doctes a amar, o molt mes prudents
 a fugir amor. E si, legint, força al-
 gun sospir e lagrima uos recte, siaus
 confort, pus que altri encara ha
 prouat lo que uosaltres legiu; ne sia
 qui stim conexer amor, si pot tot legirme sens
 algun poch sospirar: encara sera quim legira lagri-
 mant. Mas prouau, amants, e ab mi sculliu quant ne
 en uosaltres poch amor, e crech apendreu alguna
 vtilitat a viure amants e stimats de uostres ciutedans.

COMENÇA PARLAR PALLIMACRO

50

55

Quant stimes tu star dins mi greu aquell
 dolor, lo qual encara tant aturmenta qui de
 luny lo *mira! aquell jncendi, cert, coue sia pur
 grandissim, lo qual dins molts murs es enclos: en-
 cara nou als acostats hedificis; e no vulles, Filarco
 meu, de mi ara lo que la fortuna mia tant iniga me
 ueda que yo pugua; a mi coue auesar mi mateix en
 lo que duy mes, mentre que yo viua, sera necessari
 continuu exercitarme, perço que, aquest hus, en mi
 recta menys aspres lo que ara mes massa amarch.
 Fugen los sospirs meus no en altre loch que aci,

[f. 2 v.]

sempre esser alla on en mi crema lo meu dolor; e les mies lagremes, cahent per los pits, tornan de hon foren premudes al cor. E aquest meu dolor, com a cosa feroça z massa mordedora, quant mes dins lo meu pits stara enclos z en scur amagat, tant, força, alleugera lo seu jmpetu z rabia. 60

[f. 3] FFILARCO. Yo, veent te axi solo errar entre aquestes *selues tant afflicte, no podia, Pallimaçro meu, no merauellarme molt, desijant saber de hon en aquest front teu, sempre en altre temps letissim, ara subitament axi fos tant indici de soberga dolor. Tu, joue, bell, rich, gentil, destre, virtuos e, mas que tot altre de la tua hedat z fortuna, amat de tots z reuerit; conech te prudent, studios z en tota laor z gentilesa 70

tal, que yo en mi may sabria desijar felicitat altra, que aquesta qual a tu ha la fortuna o la virtut tua atorgat o aquistat. Se quant me stimes entre los i[e]us fiats amichs: perço a mi paregue, o degut, o licit requerir de tu, que tu a mi, com a amich, jmpossasses part de aquest teu carrech qual en tal manera te aterra en tristresa z miseria. E es me ab tu sdeuengut, qual sol qui, prop lo ferrer, be duptaue quel [f. 3 v.] *fferro fos ences, mes, per mes certificarse, lo pres z molt se crema la ma. Axi a mi, hon yo pur extimaue en tu esser alguna no poca molestia z ardentissima cura danimo, ara yo la sent en aquesta tua resposta; tal que ella massam cou z, quant ella sia maior, tant mes a tu desig leuarla. No es sols vtil, mas mes virtud leuarse del animo les coses molestes, z avn lo dolor sobergueix les nostres forças es de voler donar lo loch, pus que axi sol lo dolor se venç fugint. E tu, stima quant ajuda no tenir lo cors a aquella roda dejus la qual sia lo teu peu premut. Mas, pus que a tu james fon cosa axi cara, de la qual me neguasses esserne, quant volgues, participant; e axi, si aquest 85 90

95 teu dolor a tu par car, feu, qual sols, a mi com a amich, part; z, si tes molest, no dupts * que força [f. 4] nosaltres dos ensemps porem lo que tu sols no pots; per cert, yot sere, en ajuda, o a consell de alguna part, vtil a uendre la aduersitat o a soferir la.

100 PALLIMACRO. O, mesqui Ffilarco! ni or, ni pedres precioses, ni qual se vulla grandissima riquesa, poden als mortals releuar lo dolor. E resta, Ffilarco, resta a mi fer com a qui cau lanell de la ma en aquell pelech, qual, cant mes se remescla, mes senterbola z menys se pot scullir a trobar lo. Quant
105 mes sercaras coneixer les mies profundes miseries, tant mes a mi remesclaras lanimo, z menys de mi les pores discernir, ni sercar aci esser me vtil en alre que en ajudarme planyer: pus que la fortuna axi de mi dispon.

110 FFILARCO. A, mesqui Pallimacro! no plors, mes recort te en quantes maneres tu has altra uolta vençuda la fortuna * ab animo viril z fortissim; z [f. 4 v.] que ajuda tant dolerse dels casos aduerços sino en agreuiar z fer maior lo que molt te desplau? Leixa aquest ofici a les dones, les quals sols saben fingir z
115 lagrimar. Veges vna minima ferida no governada quant no a tart deue mortal; e qual se vulla ferida profunda, ab ajuda z studi de altri, souint se sana. Jo sent en les sues aduersitats los altres, per encobrir lo dolor seu z no parer danimo dibilitat z femenil,
120 acusar, o la iniquitat de sos enemichs, o la perfidia de quis vulla sia, o la jniuria de la fortuna, z molt hauer en car moltes z moltes perçones sapien quant son jndignes de tanta miseria: e, en tal modo, appaguen las flames de la sua encesa yra z coent dolor.
125 Tu ara z de quit clamas tu ofes? z qual jniuria * testa [f. 5] aci ten molesta? z qual stimul te puny tant a urtar tu mateix ab axi obstinat desplaure z cruesa danimo?

PALLIMACRO. Mesqui de mi! mesqui de mi!
 quant los meus pençaments en mi son feixuchs, tant
 mes stan profundes z menys les puch reuelar. Lona 130
 que surt fora del scull descobre z mou les petites
 pedretes, les quals, stant en torn z quant maior hona
 sobraue, tant mes se cobren de menuda brossa. Tu,
 ab aquest argumentar, quant maior flum de elo-
 quencia lançaras, tant mes me donaras materia de 135
 cobrir lo que yo no vull ne puch descobrir.

[f. 5 v.] FFILARCO. ¿E qual sera en tu cosa de no poderla
 comunicar ab qui tama? ¿E qual secret sera axi
 duptos que nos degua obrir al amich? ¿Stima que 140
 pore reputarte amich si tu mostraras poch fiarte *de
 mi? Qui nos fia, tem esser enganat, nes poch amar
 aquell en qui tu temps esser perfidia; e qui no ama,
 per cert no pot esser amat: lo sement de la amicicia
 sempre fon amar; hon apres se pren lo fruyt, quant
 egualment te sens amar esser amat. E quis coneix 145
 quant de mi te sens molt amat, per cert erra no
 donant se amich z hubert a qui lama. Lamicicia uol fe
 z merit; no manch en tu fe: tu james de mi hauras
 que desijar cosa qual yo per tu puga; sempre me
 hauras prompte a meritar de tu beniuolencia. O 150
 gracia! ara, o placiet ot desplacia, yo vull saber quin
 dolor te aturmenta: be que al malalt desplau lo quel
 sana, pur se uol primer satisfacer se a la raho, que al
 seu judici z falç gust.

PALLIMACRO. Yo am, Ffilarco; yo crem, Ffilar- 155
 co; yo spassme amant.

[f. 6] FFILARCO. Ara *be; en tot yo descobre esser ver
 lo ques diu: que home se troba may tant benauen-
 turat en lo qual no sia molta z molta part de mise-
 ria. En tu tota cosa concorra a molt aormarte de 160
 felicitat: patria, parents, amichs, riquesa, gracia; e
 entre aço veu en quin modo la fortuna pora metre

algun destorb a tota la tua dolça vida z repos dani-
 mo, e fa en tu vn minim pencer tant esser greu z
 165 molest, quet sobre puja net leixa gustar part alguna
 de la tua gran felicitat. ¿E qual error te tenia a no
 voler que yo sab[e]s lo que ara ajudara hauerme dit?
 Mes sempre fon lo comu primer error, en lo qual
 peccan tots los amants poch prudents, que, lo que
 170 cercan mes occultar, allo mateix, ab lurs sguarts z
 sospirs, a tots descobren sempre avn no ajuda; z avn
 ajudaria *descobrirse, fuig en fiarse de qui a ells pot
 esser molt vtil; ne se com a qui ama callant par dolç
 lo seu dolor. Lamor en vn joue nos blasma, ans, com
 175 als nostres corsos humans, son veroles, roses z sem-
 blants mals, comuns z tant acostumats, que apenes
 trobaras negun enuellit sense hauer los en si prouats.
 Axi par a mi sia al animo destinada aquesta infirmitat,
 grauissima, cert, z molestissima, la qual pugua
 180 negu, quant que sia, no sentir; z benauenturat qui
 proua la força damor en edat jouenil, sensa perdre
 les sues magnifiques empreses e bonissims principiats
 studis; beneuenturat qui, en los tendres anys prouant,
 apren fugir amor. Solen les voroles mes
 185 noure als hulls diosos que als iouenets. Axi, per
 lamor mes part se absegua la pença *ferma z viril que
 la pueril, z laugerament vna matexa flama encen vn
 tronch vell qual apenes scala vn ram vert; z volse,
 en aquesta edat amant, descobrirse honest enamorat,
 190 pus que amor james fou ques pogues tenir amagat,
 nis troba que serch saber les coses paleses mes
 verament; cascu quasi de natura desige mes jnuestigar
 lo que es ocult, ne ajuda en si de tota minima
 cosa sospitar, perço que a les grans empreses poch
 195 nouen los petits empatxes; z be que força de qual
 que part sia de sospitar, may pero se uol mostrar sos-
 pitos, perço que la tua sospita ensenya sospitar a

[f. 6 v.]

[f. 7]

altri. Sempre fon la sospita indici de mala pença; mostrar damar dolç z honest, james fon nociu z may desplague; mes mostrarse vençut de molt amar
 [f. 7 v.] * sempre fou dampnos, no tant apres los altres seus quant prop de qui tu amas: aquest costum trobaras en totes les dones, que james amaran qui molt am a elles. Stiman les dones seruidor no amant, qui molt a elles sia subiecte, z alegranse, no de la molta afficion de aquells quilson obedients, mes del seruici. E per no perdre lo seruey james soferran lo deseuenturat amant isque de turment, ans, per be hauer lo subiecte, cascun dia li donen noues dolors. Mes, diguesme: aquesta qual tu amas ç merita ella esser amada de tu? perço que seria molt blasme amar perçona de qui tu hagueses enuergonyrte quant ella te fos em presencia loada. 200 205 210

PALLIMACRO. O, benauenturat qui pot amar z no amar, a sa voluntat! yo no poria fer que yo no [f. 8] amas, ne puch restar de dolerme amant. * No, Deifira mia! no, Deifira! no meritas esser amada de mi; tu bella, tu gentil, tu agraciada, est mes massa desdenyosa, massa obstinada, massa sospitosa, poch piedosa. Vna petita glassa en vna preciosissima pedra lenlegeix, z vna continença desdenyosa desonesta tota bella cara. E be que tu assi me sies enemiga, tu pur me est cara. E ab tot que yom dolgua esserte ab les mies lagremes subiugat, pur me plau contentar de tot lo meu mal. Tu axiu uols, e yo tant puch soferir dolor quant a tu plau: axi amor ma ensenyat offerirme a qual se vulla vltratge. Quant que sia ploraras tu, Deifira mia, quant que sia plorares tu hauer mal menat a mi, en qui tu conexas fe z amor mes que en perçona qual may fos, [f. 8 v.] qual sia, qual james * puga esser: may fon, Deifira mia, may fon, may sera, qui tant z ab axi ferma fe 215 220 225 230

am, quant yo am a tu. Amarte, cert, mentra que yo
 235 vischa; encara mort seguire amant, mas tu tart plo-
 raras esser tant temps en ua de mi stada amada. O,
 mesqui! ab quantes lagremes desijaras lo dolç perdut
 temps de solaç!

FFILARCO. E aquest altre error me par no poch
 en qui ama: que james restan entre si mateix pregar,
 240 loar z dolerse a qui nol hou, e apres, en presencia,
 oblidan si mateix, z represos, tornan muts o sols
 diuhen coses de que apres se dolen hauerles dites;
 z uolse entre si primer pençar quines continences,
 245 quins sguarts, quines paraules, en quin modo tota
 petita cosa sia millor z pus util a tu, z mes accepte
 a qui tu ames; z james esserli en cosalguna ben
 minima, sino gracios, *alegra, callat; no molt parlar, [f. 9]
 no massa demanar, gentil scoltar, gracios remirar,
 dolç moteiar, festeiar, solaçar donos; z tota cosa vsar
 250 cortesía, costums z graciosa manera, z plaureli en
 qual se vulla virtud de tu li pugues mostrar; hofe-
 rirte tal, que ella not desdeny; partirse tal, que ellat
 desig; retornar tal, que ella se alegre veuret, hoyrte z
 remirarte; sempre leixarli qui pensar de tu, pus sia
 255 cosa delitosa z amorosa; e, en tal manera, sempre
 seguir nodrint amor de dolços z alegres rahoua-
 ments. Mes, digues me, Pallimacro: ¿en quin modo
 cayquist tu en aquest amor? ¿cerquist tu lo mal teu
 com yo veig fan molts qui per tot posson los hulls
 260 a qual se vulla noua ferida?

PALLIMACRO. Jo ne cercaua ni me pleya intrar
 de sots aquesta seruitut, qual ara proue z abans *de [J. 9 v.]
 tu hauia hoyt molt era grandissima. Mes, certes, los
 nostros animos alguna volta no son nostres; e
 265 alguna uolta se coue uoler cosa ques dol. Quant es
 de mi, yo aferm aço: que forçat me coue amar a mi.
 Contra la mia voluntat, volgui lo quem despleya; e

despleyam aquella cosa qual al continuu prompte feya z deya, ni perço yo restaue de seguir avn la fortuna mia me conduya. En tanta miseria en quanta aram trop, assi ma conduyt la fortuna mia. Mas çqual home fora axi dur, lo qual no amas sentintse esser amat, quant cert yo en moltes maneras conegui molt esser amat? 270

[f. 10] . FILARCO. E en aço encara peccan los jouens: los quals, stimantse dignes de esser amats, subitament judiquen tot petit sguart venir de gran amor. Sou les senyals de vertader amor, cambiar color, *remirar ferm, cahent ab lesguart dolç a terra, z de cor sospirant. 275 280

[f. 10v.] PALLIMACRO. Moltes mes que aquestes, eren vertaders senyals damor aquèlls los quals me vençeren a amar. O, Deifira mia! a tu tota continença mia, tota paraula, tota cosa mia pleya; tu entre la gent ab los hulls me recercaues de lunny; tu ja mes eres saciada de loarme, a tots a preferirme. Tu, quant yo era en part hon tu fosses, james te semblaue sino poch guardar-me en la cara rient, z rahonarte ab mi: z quant souint, trist me! viu tu restar adolorada avn yo de tu me departia; z quantes occasions no a tart fingist per retrobarte hon yo fos; z quant sospitant spessament acusista mi que yo axi tart fos a amarte. E yo, trist de mi! trist de mi! no se qual lauors presagi o senyal dels meus mals que ara sofrir* me ampahoria, de hon força judiquist que yo fugis a tu, Deifira mia, lo qual arat seguesch plorant. O, desauenturat de mi! yo donante moltes scuses, Deifira mia, axi te ensenyi quant ara sabs molt stracarme. O, Pallimacro fortunat! quina desauentura fon la tua, fabricar z posar les armes en ma de aquesta despiedada, ab que era ella james desensaciada de acorarte. Aquests que sofrir, tots son mos colps; aquestes plagues 285 290 295 300

mortals, son en mi de les mies primeres erros. Apre-
 neu de mi, amants: no obeiscai al amor menys
 305 queus deman; mes quels altres plau aquell cauall
 qui corra sens molt sporonejar; e qui fa lo que no
 uol sofferra dos mals, quant se fatigua e quant li
 desplau. Mas tu, Deifira mia, sabs be que yo de tu
 merite sino pietat: jo may fugi de amarte, ans cerqui
 310 * quel amor nostre duras, sens hauerse a penedir de
 cosa alguna. [f. 111]

FFILARCO. Cert, aquestes eren senyals de uer
 amor, hi era vilania la tua, vehente amar, sino accep-
 taues apertament lo que a tu tant era profert. Mas
 315 sempre par (z no en amar sols, mes en tota cosa)
 que los dons molt proferits enfastigen, z los denegats
 delits sollicitan a ferse desijar. Amant, aun ne hauria
 gran pler, be quem sacias; z, cert, hauria en hodi,
 qui a mi se mostras massa dura.

320 PALLIMACRO. Ay de mi! Ffilarco, benauenturat
 es qui pot de tot son pensament hauer raho. Stima
 que gran occasio en aço me feya esser axi aturat;
 aquel mateix sol qual tu ferm miraues aquest mati
 quant exia, ara entre lo dia, en alt crescut, enfalagua
 325 quil sguarda: axi de primer sculli lo meu mal quant
 naxia, lo qual * mateix, fet gran, absegua tota la mia
 raho z concell; nom retengue muntar aquella costa,
 don ara cansat puch ni deuallar ni fermarme. [f. 111v.]

FFILARCO. ¿Per que adonques no fugies tu, en
 330 tot lo que tu tant preueyes esser dampnos?

PALLIMACRO. Preuiu, si, Deifira mia! tot ho
 conegui; tot de luny ho sculli, y, en part, primer ne
 fiu a tu certa del que apres mes ab tu sdeuengut.
 Mas si tu, Ffilarco meu, has de mi ara, quant has,
 335 compacio veent a mi, perque yo am altri axi penos,
 ¿com podia yo no hauer pietat de qui amant me
 cremaue?

FFILARCO. Sempre fou deute de humanitat amar qui ama tu. Mes digues ¿hi es offici de prudencia hauerse en tota cosa tal que a neguna sia massa? 340

[f. 12] PALLIMACRO. Sabs tu com vna gran z pesada pedra ab mes fatiga z tardesa se mou; mas, apres que comença *a rodolar al deullant, encontrant per moltes parts per res nos rete. Vna petita z leugera pedra poca cosa la mou, z poch contre la atura. 345
Axi los animos nostres, quant mes son grans z pesats, tant be que tart moguts menys se poden en lo cors retenir. No, empero, romas de mi ab tota stucia z argument leuarli del animo aquel furor qual yo prouee; que no es nostra libertat poder no obeirli, e apres que yo del tot prouí tota la mia industria esser alli perduda. Deifira mia: tu sabs, quant yo conexia, tant me disponia que tu amasses ab manera z raho. Ay de mi! que encara no sabia yo quant, amant, se puga may tenir en si raho alguna. 355
E com lo notxer, si ja mes vent soberch lo bat, per no correr ab aquell impectu en aquell scull, sol acomenar a popa qualque pes, *lo qual rosegant retenga lo molt furios correr de la nau: axi yo a tu, Deifira mia, no per darte afany, mes per refrenar lo teu desordenat amor, ara ab posarte vna z vn altra pur vtil sospita, ara ab mostrarte hu z vn altre perill, retardaue lo massa ardit correr teu ha amarme. Tu veus que yo he sofert lo meu mal sens descobrir, mas del sinistre teu cars molt men seria dolgut; z per retre en tu menys ardents aquelles flames les quals ara consuman a mi, yot proferi fer z dir, quant apres sempre he fet, qual se vulla cosa a tu plagues. 360

FFILARCO. O, foll Pallimacro! tu adonques tant poch stimist la libertat tua! tu, horat, axit fist seruidor duna donal tu, en tot est ignocent, stimist pietat fer 370

a tu vn vil seruidor esser senyor! No es pietat * axi [f. 13]
 noure a si per complaure a altri. ¿No sabies tu que les
 375 coses promeses no son mes de qui les promet? No
 donant lo que tu promets, aquistas odi; z, avn la
 dons, no perço te creix gracia. Tu a donques en vna
 volta perdist lo de que, moltes uoltes, a tu seria
 donat o stada referida gracia.

380 PALLIMACRO. Perdi si, Deifira mia, tu axi per-
 seueres de uers mi esser ingrata. E si en aquesta
 bellesa sta ten gran jmpietat, cert en tu comes lo
 cel gran error, posant entre tants bens vn mal axi
 gran. Mas yo pur conegui lo dan meu, z, saui z
 385 prudent, entri jus lo jou; mas axi paregue a mi ofici
 danimo noble, avn deliberi amar, alli no posar altre
 terma al amor, sino quant yo podia.

FFILARCO. ¿Tu, adonques, stimist degut, a qui
 ama tornar seruidor?

390 PALLIMACRO. * O, desauenturats amants! apre- [f. 13 v.]
 neu de mi! no sia qui, amarit, serch de si hauer
 libertat alguna. Qui no pot servir no sab amar.
 Coue souint repregar, ab tot sies menys preat, z
 souint partit ab repulsa; be que en la uista z souint
 395 picarte la cara z los pits, per moltes jniuries, ab tot
 que sens raho z occasio rebudes; e no atart plorar
 les tues z daltri errors z sdeues. O, miserables
 amants! com en la tarja, quant la stralla la troba mes
 doble z dura, tant mes si ferma hi fica, hi ab maior
 400 treball se trau, axi lamor, quant mes troba lanimo
 ferm z obstinat a contrastarli, tant mes se asegura z
 reposa; no a donques sia qui ensuperbesca contra
 amor, perço que amor sab pus cruelment menys-
 prear, e mes tart licenciar los seus rebells, que qui
 405 humilment lo * segueix ha hobeyrlo. Hobeyu, [f. 14]
 amants, hobeyu al amor; ne vullau mes combatre ab
 amor z ab uosaltres mateixs; no fassau les plagues

vostres mes profundes, carregant de sobre lo ferro
 queus nafre! placieus pus tost donar uosaltres
 mateixos a quius asetia que perdre combatuts. Tot 410
 be z grandissim do aquista poqua gracia quant tu
 ab mal voler lo dones; vn alegre z prompte seruíci
 spera dos premis, dels quals no sera menor el ques
 referira a la voluntat, que aquell ques retra a la obra.

FFILARCO. Ni en aço a mi plau leixar a tu z als 415
 altres amants errar: los quals, poch conexent lo
 costum de les dones, subitament a elles se fan seruí-
 dors. Son les dones, com cascu palesament veu, de
 natura molt barallosa; z en tota cosa molt se alegran
 [f. 14v.] contra posar, z sober*gueiar contenen. De qui neix 420
 aquell antich prouerbi entre los comichs poetas,
 qual se diu: com tu uols, ella no vol; si tu no vols,
 ella per prouarte profereix. E aço, cert, no per
 donarte gracia de si alguna, mas per tu vendre
 debatent. Adonques ajuda saber, no dich menys 425
 prearles ne maldirles (perço que la dona offesa iames
 se recorda oblidar la injuria o gran o petita que la
 mogua) mas be ajuda, mostrant li danimo franch z
 a maiors coses ocupat, ferse requerir. E recort uos,
 amants, que pendra pus facilment mes nombre 430
 daucells qui sap agranarlos, que qui sap perseguir-
 los. E es necessari, ab los graciosos costums, ab tota
 virtut z gentilesa, auesar a pendre plaer de souint
 veuret, hon apoch apoch se eucena z cresca en elles
 [f. 15] amor. E uosaltres, amants, feu com acostuma *lo 435
 cassador derrera les guatles, seguintles ab manera z
 mesura; que prou ve prest lo terme qual sia cert; z
 reteniu a uosaltres mateixos a fi que la molt seguida
 amada nos leu en superbia; hon apres, quant mes la
 seguiu seruint, ella tant mes uos fuga. E si pur, o 440
 uostra desauentura, o la lur jnconstant natura, com
 adoncs sempre aparellades a noues baralles, força se

encenen de leuarse, tirau uos arrera, amants, z lexaules primer be aconsellarse. Cosa per vil que ella sia, pur dol a qui la pert; e neguna sera axi folla la qual no 445 stim vn amant entre les principals carissimes coses; de hon haue que, qui primer se parteix, primer es request. E si, per lur superbia z oradura, elles falleixen en enujaruos, uosaltres fermau uos z 450 lexau les cançar debatent se ab sos laugeries z mudables pençaments, fins a tant que ellas posen tota altiuesa z superbo desdeny; z axi sopte en elles veureu, mancat lo desdeny, retornat lamor. [f. 15 v.]

PALLIMACRO. Tots aquests z semblants altres 455 documents hauria yo sabut ensenyar a altri. Mas ¿que ual saber sgremir a qui haia ligades les mans? Yo axi aram trop jnfortunat, ligat en aquesta seruitut, en la qual sol mes licit plorar la miseria mia; z benauenturat, qui pot lo seu mal plorar palesament.

460 FFILARCO. Reputes tu miseria seruir aqui, quant tu deyes «yo tam»: tota seruitut, cert, fon sempre ab desplaer; mas, obeyr a qui tama, par ofici de liberalitat z cortesia mes tost que de seruitut; z beat aquell lo qual, quant ell ama, se sent esser amat. Nis uol 465 de tot minim desestrat cars tant entristarse, vosaltres amants, si a qui uosaltres amau, força se mostra deuers *uosaltres menys graciosa quel vsat; sopte vos adolorau, folls amadors, sino stimau tota stucia z art ab les dones exercitar, sols per esser guardats 470 de moltes z lcats; ni sap amar qui no pot sostenir dues celles fellones en vna bella cara.

PALLIMACRO. O, mesqui! desauenturat de mi! mesqui! mesqui de mi! negu cars aduerç, neguna jnfilicitat, negun dolor pot avenir a vn amant, qual 475 nom sia sdeuengut e qual yo, miserable de mi, no haie molt sufert. Mas tant me coue, pus que tota cosa, de mal voler principiada, mal feneix.

FFILARCO. May fou amant qui nos dolgues; may fou amor no plena de sospirs z lagrimes. Comu vici de qui ama, que sempre jnterpreta dits 480
 actes z fets pur en pijor part, z sempre argumenta pur contra si, z les mes uoltes creu lo que no es, e
 [f. 16 v.] de aquell que es cert* sempre dupta. Sou uosaltres, amants, ab la uoluntat molt ardots, ab lobra molt temerosos, ab lo pensament molt stucios, ab la stucia molt sospitosos, ab la sospita molt creents, ab lo creure molt obstinats. E uolse, del passat sols reduyr a memoria les coses prosperas z alegres, z al present pendre quant lo temps te concent, z de dia en dia sperar millor z sença molta solitud be sperar. 490

PALLIMACRO. O, Ffilarco! qui pot quant vol en lo amor, no ama. Coue voler lo ques pot: ¿z com puch yo del passat no dolerme, pus que, a tant gran tort, me trop hauer perdut lo tot quem feya amant esser beneuenturat? ¿E com puch ara yo no plorar, 495
 si ara lo meu seruir aquista no altre que ingraturat? Cosa se troba tant molesta z penosa, quant seruir z
 [f. 17] no esser grayt. E*ara ¿quina sperança a mi pot may releuar vna minima part de mos mals, pus quels temps, quals ab tant desig sperauen a nosaltres, Deifira mia, plens de plaers z solaços, aquells matexos a mi son ab tanta tristesa z desplaer passats? O, ffortuna mia amarissima! quels lochs los quals yom fiaua fossen a nostres delits mas apparellats z vberts, aquells matexos son a mi stats closos z plens de repulsa; ay de mi, Pallimacro jnfortunat! z aquelles perçones quals yom pençava fossen a les nostres sperances z desiges quant deuien promptes z vtils, trist de mi! o trist de mi! aquelles matexes son stades occasio de tota la mia miseria ara. O, dolor meu cruelissim! ¿da qui puch yo sperar pus may ajuda alguna, pus que de qui mes me fiu mes me 500
 505
 510

nou? O, Deu! z quant amor fuig * en petit temps! [f. 17v.]

FFILARCO. Trist Pallimacro! z aquella tua Deifira
515 qual tant amaue tu, no ama mes com solia?

PALLIMACRO. No amas pus, no, Deifira mia! no
amas a mi, no! y es me ab tu sdeuengut com souint
se veu qui de luny te lo toro alaçat: seguint si força
520 fuig el; lançant se a terra si el se gira; e si ell se
ferma, en moltes maneras lo incita a moure; e axi lo
jufesta, fins a tant que ell liga la corda a algun ferm
loch, hon, apres luyantse, riu vehent lo toro ligat,
sols noure assi mateix, ara çotant al vent, ara appare-
llantse en ua a nous combatiments. Axi tu a mi, Dei-
525 fira mia, apres que agui a mi liguat en aquella ferma
promesa qual fins ara me te a tu subiecte, tu subita-
ment comencist a pendre ioch de tota la mia pena;
tu, sobte, comencist desdenyar* me; tu, Deifira mia,
qual de primer tant eres alegre veent me, e la qual

530 en lo principi, tement star algun jorn sense souint
reueurem, lagrimist; tu ara per prouarme fuigs; e
a mi tens sense occasio alguna en fastig molt y en
odi; tu quant me veus molt te torbes; tu encara, hay
de mi! no atart a gran tort me flastomes. O, Pallima-
535 cro fortunat! aquella nostra Deifira qual viu lagrim-
mar, dolense força quant cert deuia, prenent yo a
jniuria vna z vnaltra sua desdenyosa paraula, aque-
lla mateixa, aquella Deifira que tant me amaue, ara
may se farta de creixer cascun dia mes z mes
540 dolors.

FFILARCO. Pallimacro, en la vida dels mortals
neguna se troba a qui no sia aparellat lo seu fy:
Troya fou gran z alta, Babilonia fou rica z potent,
ffou Athenas ornatissima * z famosissima, e Roma
545 fou temuda, reuerida z obeida, quant temps lo cel z
la sua sort a cada vna permes. Ni tu, a donques,
pença sino es degut, si vn animo mudable z feme-

nil deuers tu no es aquell que solia, foll est z mes
 que foll, qui creu en dona may esser costancia
 alguna; z cert, quant be en aquesta fos tota fermesa, 550
 pur al uostro amor quant que sia se conuenia lo seu
 fi; stima, Pallimacro meu, que may lonch amor fou
 sensa molta abundancia de sospirs, lagrimes z varies
 dolors. E qual se vulla aduerç cars, en lo amor,
 quant mes ve tart, tant se segueix ab maior ruyna. 555
 E uol se reputar en bona part ço que es fi de tots
 mals, desliure de tot altre, quals en tal punt venen,
 entre los enfellonits amants grandissims scandols z
 [f. 19] miseries. E cert, sempre me ha apa*regut ver quel
 amor sia fet com la let: qual tant plau quant ella es 560
 ben fresca, apres vn poch stant, pren molt vicis. Axi
 en amar, quant los amants studian posarse accepts z
 ben mirats, tan alegres viuhen, plens de solaç, jochs
 z festeiants rahonaments; apres, fermat lo amor,
 sobte sobreuenen sospites, z de les sospites la gelo- 565
 sia, z de la gelosia naixen desdenyés. E de aqui
 creix lo veniarse; z les inimicicies dels amants se
 prouan esser cruelissimes. E son les dones, quant
 de menys conceyll z raho, tant mes quels homens
 molt poch fians, sospitoses, despitoses; de hon, per 570
 minima cosa, se troban ayrades, e apres, per mos-
 trarse iustament esser fellones, perseueran z creixen
 a inimistat. Ni trobaras inimich tant capital que,
 [f. 19v.] força alguna uolta, ab vna tua *paraula nos mogua
 a pietat: sols lo cor de la dona desdenyat, judureix 575
 per lagrimes de quil ama, e apenes ab lo sanch
 remet vn seu concebut desdeny. Perço se uol no
 may descobrirse amant, sino quant veus poder
 sopte primer satisferte quel amor prengua sos
 vicis. E coue, ab lo temps, hauer ardiment molt mes 580
 que demanar: natura es de les dones que, de tota
 cosa en que pugua exirne roior, a elles molt ajuda

585 poder dir «yo no ho volia»; z alegranse, vençudes, vna z vualtra uolta donar aquella cosa que mes elles negan.

PALLIMACRO. A, Ffilarco meu! ¿z qui no sab quant poch se pugua qual se vulla cosa qui molt se desija?

590 FfILARCO. Ay de mi! no plors mes, Pallimacro meu, no plors mes. E digues me: ¿qual grandissima occasio may fou aquella que en ella apaguas tant gran z ardent amor? *Solen les flames amoroses [f. 20] souint disminuirse, mas no sens grandissima occasio apagarse: placiet narrarme tota la cosa; no faces lo que fan aquests altres amants, los quals afflicts, atribulats, soptement se enclouen en solitut; de hon, ab 595 lo molt repençar, cansats ixen sens hauer pençat alguna cosa. Als animos congoxats nou tota solitut, z molt ajuda, entre los amichs, rahonant posar la grauesa de les sues cures. ¿E que fas, Pallimacro, 600 que pur mires a terra ferm z mut? respon, prechte, z rahonant oblidaras en part lo teu mal. ¿Fou teu, o pur seu error occasio de tanta uostra discordia?

605 PALLIMACRO. No fou meu, no, ne en tot teu error, Deifira, no; ans, la iniga fortuna mia axi fa a tu deuers mi esser ombrosa z squiua, z be men preueya z digui aquesta ruyna, qual *ara me te opres [f. 20v.] en tanta miseria. Mas ¿pot se may tancar totes les vies al mal que deu venir? E com a laygua, tu quant 610 mes rius li tanques, tant ab mes força romp en altre cors; axi la aduersa fortuna, quant mes a ella te contraposes, tant mes se carregua z romp hon may hauries duptat, z avn punt tornara en aquelles parts hon primer se desfogaua.

615 FfILARCO. Neguna fortuna, negun cars aduerç may ualgue furta la beniuolencia de qui verament ama, ne qui sia en argument a altri que tu mateix,

la qual, soferint tant dolor, pur segueix amant. E
aquella tua Deifira, axi, deuers tu seria cert lo sem- 620
blant, si en ella fos, quant en tu, fe z ferm amor.
Mas ¿qual cars fon aquest uostro, tant de mal-
dirlo?

[f. 21.] PALLIMACRO. Certes: si de mal dir paregueli,
Ffilarco meu, que vna z altra, * força mes bella 625
de ella, molt a mi se oferis, com ella en part a
altri se proferia, paregueli, trist de mi! esser jniu-
ria del nostre amor si altre encenia lo seu lum al
nostre foch. Ay de mi! quant son breus z molt
fallibles los dolços deports damor! ¿Par te, Deifira
mia, de creure a quit refermaue tota la tua sospita? 630
O, miserables amants! apreneu de mi, creueu a mi
lo qual, moltes lagrimes z moltes dolors, me han en
aço ja fet esser maestre; fugiu a tant mal; teniu la
alegria uostra amorosa dintre los uostros pits ama- 635
gada, a fi que enueia alguna no la us pugua pertur-
bar. E sien los hulls uostres sempre girats no en
altre loch, sino avn lanimo reposa; ni may moure
lo acostumat setge al ja ferm amor. Sia en uosaltres
vn sol pençament, vn sol seruir, vn sol amor, si no
[f. 21v.] voleu apres, * com yo, adolorats plorar lo vostre 640
amor. E si yo axi planch, no hauent errat en alrre
que sols en no proueyr a tot altra sospita, quanta
sera punicio en aquell lo qual del seu peccat haura
neguna scusa!

FFILARCO. E aquest encara sera no poch error 645
en qui ama, si forsa stimara deslealtat no hauerse
del tot dedicat a qui uers ell serua ni fe ni pietat.
Foll qui para tots los laços seus a vn sol pas! Vlse
hauer molts ports ahon reduirse de contraris vents;
y, en amar, me plau hauer quim reba, si altri forsa 650
me dona comiat. Ni pot correr sino spau qui no
haura ab qui garreig; z mira quanta vtilitat asi seria

a tu, si quis proferia agues de seruar car la sua
 part del teu amor; primer tu ab art auries aquell
 655 amor guiat, quant aquell de Deifira secret be z
 amagat; de hon *sospita en ella may seria ferma, e [f. 22]
 apres hauries ab qui, ara iugant, oblidaras tota altra
 rebuda jniuria. Mas, pus que la fortuna tua aqui ta
 conduyt, mesqui Pallimacro! resta quant que sia
 660 esser a tu mateix jnimich, z judica perdut lo ques
 perdut. Prou has vists molts z molts jorns en lo teu
 amor alegres z benauenturats: tu lauors amaues z
 staues avn Deifira uolia; allis feyen z deyen coses
 jogoses z alegres, quant a ella playa z a tu no des-
 665 pleya. E axi, cert, foren aquells dies pus clars z
 serens: ara ella torbada sen fastija; sens raho z occa-
 sio alguna te desdenya; donchs tu, Pallimacro meu,
 ab molta raho no seguescas hauent tant en hodi la
 tua libertat, que tu pur dons tu mateix a quit des-
 670 denya. Si a ella no dol perdre vn *fael amant, ne a [f. 22 v.]
 tu paregua dolor exir de tanta seruitut. Semblam
 iniuria pur servir a qui no vulla esser seruit. No pot
 sino dolerte vna z vnaltra uolta, en tal manera lexar
 lo que a tu solia esser grat z car; mes venç a tu
 675 mateix, z vencras amor. No curs veure quit mira ab
 despit, no saludar qui dins si te flastoma, no esser
 seruidor a qui no sap esser huma senyor; resta
 duymes desser subiugat a qui se alegra de tota ta
 dolor z miseria.

680 PALLIMACRO. ¿Que vols tu de mi que yo fassa,
 Ffilarco? io may poria jnduyrme en lanimo fer o dir
 coses quen aquesta desplagues, y es me turment
 veurela sino alegra z contenta; si ella es iniusta
 deuers mi, quant que sia sen penedira z li dolra; en-
 685 tre tant yo dins mi james abandonare de amar*la, [f. 23]
 e, en qual se vulla modo, seruarli honor.

FFILARCO. Loute, Pallimacro, z cert en asso

mostras quant en tu sia gentilesa z costum; z molt te maldira si tu, com aquests altres vilans z despitosos amants, no seguint los totes les coses quant massa bestials serquen, sopte, ab desdeny z menaces veniantnos, en vergonyam retre miseras z afflictos les deseuenturades amades, qual pur ara a ells eren cares; ne li par peccat a hobar ab jniuria, lo que li es stat donat per amor z cortesia; molt cert, sera contrari a tota noble z bona natura, si del amor neix inimistat. Leixen los gentils amants vsar despits z desdenys als vertaders vilans, pus que gentilesa sempre fou plena de humanitat z facilitat, gentilesa no serua desdeny, z tot desdeny deuers quit ama sent de iniuria; * mas bet confort duna cosa, Pallimacro, lo que veus esserte de la iniga fortuna tua vedat: lo que tu proues, ab tot que facil se puga, no pot vsar ab tu pietat alguna. Allo que tu coneixs esserte de temps lochs z de totes les coses denegat, nou deus voler: dellibera quant que sia hauerte libert, o que beata cosa viure en si mateix, vacuu de tota cura.

[f. 23 v.] PALLIMACRO. Ay de mi, Ffilarco meu! ¿que puch yo de mi, hon yo tot so daltri? Teu so, Deifira mia, z teu vull esser; tu quant de mi vols, tant sia! o placiet prouar la paciencia mia veniente, si may fui no quant deuia prompte a amarte, o placiet glorieiar dauer amant qui per negun ultratge reste de seruirte: yo no perço may me oblidare les tues moltes ab mi gentilesas; stan scriptas dintra lo * meu pits los teus donosos sguarts, dolços continens z dolces paraules ab les quals me vencist a amarte. Jo sempre, deuers tu, sere fael qual sempre fuy; tal sera lo meu derrer dia en lo nostro amor, quals stats son tots los altres, quant volras, disposts en amor z prompts: vna hora mateixa finira en mi vida z amor.

FFILARCO. E quant be: molt me par gentilesa,
 del port cridarte en nau, z apres leixarte sol en alt z
 725 tempestos mar, e si reduirse alsegur; hon, si ella fa en
 tal manera per veniarse, cert, poch merita esser ama-
 da: amor no vol veniança; veniança ve de enemistat;
 si ella axi sense occasio te maltracta, cert ella molt
 mereix esser odiada. Qui sense raho iniuria vn seu,
 730 qual força sia enemich, aquest vsa tirannia, per tant
 cant noure a quit * ama vendria massa de crueltat z [f. 24 v.]
 bestialitat. Mas, judica tu, Deifira, no dich quant de
 ella proues, mes quant a tu plau, e aci digues me
 qual a tu seria mes car, o exir en libertat, o viure
 735 en aquests turments. No serien obehits los senyors,
 sino poguessen donar z leuar als seus los molts
 bens; a tu pot Deifira leuar no res que teu sia; qui
 resta de amar, pert lamor: no ley tol altre. E tu
 adonchs, si axi uols quant se deu voler libertat z
 740 repos, disparte no voler de aquesta cosa que ella te
 puga donar, e seras franch; resta de uoler, z seras
 libert; z poca te sera fatiga no voler de aquesta ço
 que poria ella may donarte cosa digna a la tua
 virtut: no honor, no riquesa, no fama, no grau, no
 745 dignitat alguna, quals totes ab menor treball aquis-
 taries, si tu en aquelles lo teu temps * z enginy [f. 25]
 tant consumases. Lo temps z lo trebayll en ua des-
 pes, se pot nomenar perduda cosa; z cara tu, si tu
 de aquesta Deifira no rebesses pur jnfinits despleers;
 750 que si força te plau veure vna bella cara, molt mes
 belles caras que la sua, souint te sabran alegres z
 dolces, quant la tua Deifira superba se tanca en
 molt desdeny. Sit plaura vn gracios sguart, molts
 mes donosos y angelicals hulls, tot lo dia bellament
 755 ta firen, quant la tua Deifira despitosa te squiua. Sit
 plaura vn festejant moteiar, molt mes jugosos z
 cortesos que ella, te criden souint rahonar te z riurs

ab tu, quant la tua Deifira obstinada, o sols calla
 muda, o respon coses quit adoloran. Mas, yo veig 760
 lerror teu en que encara pequen los amants: que
 [f. 25 v.] tenen a viltat no seguir lonch * lamorosa empresa;
 ffolls amants! si pur tendreu en la ma cosa qual, hon
 mes la strenyeu, mes vos puny. Força encara tu,
 ignocent Pallimacro, te creus de aquesta esser amat;
 creume, Pallimacro: amant a tu Deifira, li dolrien les 765
 penes tues; si ella no agues tu massa ha odi, ella cert
 no poria no plorar veent te tant afficte. Si aquesta
 tua Deifira, Pallimacro meu, fos danimo vers tu no
 molt inimicim, ella no dupts james alegrarse de
 axi mal tractarte. Pren argument de tu mateix: per 770
 que tu vertaderament ames a ella, te dol mirarla
 sino alegra z contenta. A donchs, si ella poch ama
 tu, si ella tant tes enemiga, tu de aço duy mes hix
 de tanta seruitut, z pren viril animo de tu z bon
 partit. Vna sola uolta te dolra tallar aquel membre 775
 [f. 26] * qual al continuu molt te aturmenta. Se yo si a tu
 semblara aspre lexar, quant has en hus aquella y
 aquellaltra hora veurela z saludarla; mas, stima
 que negun carrech en amar es axi pesat, lo qual
 no sia molt lauger a quil vulla soportar; z carrega 780
 per fexuga z desmesurada que sia, torna laugera a
 qui la posa. Lamor creix per hus, z per no hus
 aminua; nos pot algun lonch amor perdre en vn
 dia, mas aquella ma sera prescissima qual sia se-
 gura; coue posar lo carrech amoros dextrament en 785
 terra, si aqueix mal te aturmenta, z no lançarlo
 en modo ques rompa sobre los teus peus en ven-
 iança z inimistat. Comença, a donchs, a dexar vna
 hora; apres dexa vn dia; e axi creix cascu dia mes
 lo oblidarla, fins que tu mateix goses star molts 790
 [f. 26 v.] * e molts dies, z encara mesos, sens veure quit es
 enemiga.

PALLIMACRO. Ay de mi, Deifira mia! ¿com te veure may yo esser a Pallimacro teu inimiga, tu de
795 mi may no en dits no en fets ofesa, tu sempre de mi honrrada? Jo may a tu fuy enuios o jmportu, sino fos en molt amarte ab fe z mirable paciencia; ¿z que mes puch yo? ¿que vols tu de mi, Deifira mia, que vols tu de mi?

800 FFILARCO. Dichte yo, ella volria may recordarse de tu, sino quant te veu, et uolria sempre stiguesses adolorat, consumante z spasmant per massa amor. E tant te recort, Pallimacro, que la dona sab sols amar o molt odiar; prest sencen vn
805 cor femenil a amor, molt mes prest se enflama de follonia z odi; ne en altre serua costancia alguna, sino en mantenir baralles z fellonies. E recort te, Pallimacro, * que la dona ama sempre, z plau [f. 27] qual se vulla cosa fassa z diga qui ella ama, z de ell
810 accepta tota cosa sempre en millor part vertaderament; e axi desdenya z reb a despecte, z jnterpetra pur en mal, tot ço que faça qui li sia en odi. Tu, adonchs, quantes mes coses faras per plaureli, tantes mes te inimicara.

815 PALLIMACRO. ¿Sera james tanta aduersitat en lo nostre amor, que yo pugua creure tu esser a mi, Deifira mia, enemiga?

820 FFILARCO. Ans sera franca de tota cura z sollicitut, la tua; no amaras, e sera miserable vida a Deifira, quant en ella cremen les sues fellonies z sos desdenys.

PALLIMACRO. ¿E pore yo may restar de amarte, Deifira mia?

FFILARCO. Mal se sap lo ques pot, si nos proua.

825 PALLIMACRO. Ay de mi, Ffilarco meu! a mi sdcue com qui aporta en los pits ficat lo * ferro, [f. 27v.] hon ab ell viu morint en dolor, ne dupts que

sopradament sens el cauria en mort. A tu, Deifira mia, port yo dins lo meu pits; a tu, dia z nit, entre mi rahon; a tu sola veig en los hulls z front de qual se vulla altre bella; tu vna guia est de la mia vida; tu, Deifira, me consumes a mort; sens tu, no vull ni puch viure. 830

FFILARCO. Seruar obstinacio en lo mal seu, ve de furor; z solen los prudents, entre los primers remeys en aquest mal, axi recordar que les feynes maiors oblidan los ocis del amor. 835

PALLIMACRO. ¿E, Ffilarco, parte poca feyna contentar vna dona, parte poca feyna contentar si mateix amant? 840

FFILARCO. Ay! ans vna sola dona, a mi par, es per molt z molt mes mal que per dotze homens. [f. 28] Mas, per releuar del animo tants teus * pençaments greus z amarissims, ajuda pendre altra faena, z apartarse del animo aquestes flames quals a tu axi consuman. Volria yo a tu veure ab tos amichs en la torra, seguir, o lop, o onço, e axi fugint aquesta altra molt mes bestial bestia, no dich dona, mes amor. 845

PALLIMACRO. Aço conech yo per proua, Ffilarco; que quant mes se aparta la corda del arch collat, tant mes se cança a retenirla, z tant ab mes jmpectu retorna qual primer era. 850

FFILARCO. E avn aço no res aiudes, a mi par poca prudencia fugir a tots los altres delits: seriet vtil axi al continuu anar entre molts solaçosos amichs, prop los quals tu, ensemps alegre, oblidas qui tes molest. 855

PALLIMACRO. ¿Que creus, Ffilarco, per metre margarites z pedres precioses en un vexell ple daygua, * que per ventura menys sobraxis? En vn animo ple de tanta tristezza quant lo meu, no [f. 28v.] 860

res si pot metre que no fassa sobraxir lo dolor.

865 FFILARCO. Sia axi: ne yo perço me descobriria tant adolorat. E aço, per no esser greu a quim ama, z per no fer content qui de mon mal se alegra; z uolse fingir no curar del que altri en despit fa, perque tu molt ne cures; axi, fallit lo seu pençament, cessara de serte en aquella part molt. Sempre fon
870 vil en obscur stendre los seus filats.

PALLIMACRO. ¿Par te, força, millor vestirse de ortigues que parer nuu?

875 FFILARCO. Par a mi, cert, millor mostrarse fello deuers quit jniuria, que adolorat; z parme cosa molt seruil, contre la jniuria hauer no alre sino lo doler seu; z alguns encendis son qui millor se apaguen ab ruyna que ab aygua. E quant yo fos ofes a tort, cert, ab raho * mostraria lo meu desdeny, per no dar de mi licencia a altri mes qui a mi
880 mateix.

[f. 29]

PALLIMACRO. No cregues que ajut, Ffilarco, no portar en la ma enceses les brasas, per mes scaldar altri; z ab la mia fellonia jnflamar lira a qui pot en mi quant uol, seria creixerme turment.

885 FFILARCO. E per menys sentir aquest turment, pus ques diu «lum clau ne trau laltre» ¿perque no aceptes tu qual se vulla vna de tantes bellissimes z singulars dones, quals axi tot lo dia a tu molt se proferexen, z los nous delits lançaran los trists teus pençaments?
890

PALLIMACRO. Jo no se de hon, a mi tant sia nat vn jncreyble fastig deuers totes les dones, que no puch, sence greu stomech, mirarne alguna: sols tu, Deifira mia, nom desplaus; sols Deifira es als
895 meus hulls no jngrata.

FFILARCO. E benaumenturat tu, si, quant * les
altres totes menys a tu plauhen que Deifira, axi tant

[f. 29 v.]

mes que les altres a tu aquesta vna Deifira despla-
gues: que hauries lanimo teu libert a maiors tues z 900
molt mes eternes lahors. Mas, pusque en aço no
dones loch altres mes facils remeys, vn sols ne resta,
lo qual te pot restituyr en libertat: fuig, Pallimacro,
luny, hon tu ni veges ni hoges recordar Deifira, ni
mare, ni germana, ni dels seus algu. Quant mes te 905
apartaras, tant mes se cançara lo amor a perseguirte;
lamor, no molt nodrit en oci de plaents sguarts z
graciosos rahonaments, parteix.

PALLIMACRO. Miserable Pallimacro! tu, a don-
ques, fugires la patria tua, parents z amichs teus; zc
quin teu vici de tant te priua, de axi tues carissimes 910
z gratissimes coses? Ay de mi! amar massa a altri
[f. 50] mes que a mi, axi de mon mal mes stat * occasio; z
tu, adonchs, Pallimacro, en stranya terra fugiras des-
uiat, sol z molt plorant la tua miseria. Dessafortunat,
molt dessafortunat! zc quin teu peccat a tu en aço 915
james retribuex tanta jnfelicitat? Ay de mi! seruir
ab molta fe a qui mes ingrata, fa a mi esser molt
infortunat. O, mesqui Pallimacro! tu, adonchs, eu
exili staras, soferint en tu pena de la jniusticia de
altri. E aquelles nostras, Deifira mia, entre abdosos 920
letissimes rialles z cubertissims moteigs, ara la tua
jniuria axi a mi fructifica manifestes lagrimes z do-
lors; z daquelles antiques entre nosaltres dulcissimes
plazenteries, ara en tal modo per tua jmpietat me trop
caygut en tanta miseria. O Deu! los altres amants, 925
amant reben de lur fe alguna gracia, beniuolencia z
[f. 30v.] cortesia: a mi sols, mes que les altres fidelissim, * en
premi es datdesdeny, odi hi hexili. Adeu, patria mia!
adeu, amichs meus! Pallimacro, molt fael z molt sub-
iecte amant, fuig en terra stranya a uiure plorant en 930
exili. E tu, Deifira mia, ara sens mi zquina vida sera
la tua? zqui vendra saludarte? zqui tornara spes a

935 ferte alegre? ¿qui seguirá a tu molt amant? ¿a qui
te posaras tu ornada? ¿quit loara? ¿qui, quant yo,
iames te retra honor? ¿tu, jouaneta τ bella, seuras
entre les altres sens hauer qui molt stim la tua
bellesa? ¿ot plaura donar a nou amant, pus que tu
axi a tort has sclus τ lançat qui a tu mes que a si
mateix amaua, ama y sempre amara? Adeu, Deifira!

ECATHONFILA

945 EO Baptista Albert a Nerocci Albert
 saluts moltes diu. Aquests dies, en
 la torra (per retornar a mi qui staua
 flach de aquella febra en la qual
 alguns dies primer hauia iagut) me
 exercitaue sagetant; avu tu, Nerocci
 meu dulcissim, entre los altres quals
 950 yo am, me venguist a la pensa; z recordam quant,
 caualcant z en tota viril destresa, ab tu me solia
 jouenet exercitar, desijaue per qualque poch de
 poderte desliurar de aquest teu amor, qual crech
 tenen per cert occupat. Se yo que tot animo gentil
 955 amant, tant ama quant pot; mas apres que yo he
 tornat veure tota cosa poder lamant, saluant que
 durar sence spessament reueure qui ell ama, deliberi,
 per satisfer al plaer meu, no voler esser *enuios. [f. 32 v.]
 Mas, per poder en altre temps aci z en alrre alegrarse
 960 lamicicia nostra, tota alegra z franca, he pres aquest
 oci a descriure de hon sien en amar tots quals se
 troben dolors z mals, a fi que tu z qui força amas,
 legint sapiau z squieueu lo que us poria noure. No
 que yo duptes en tu no sia enginy z enteniment a
 965 tota prudencia z aptissim, mas parme que qui ama
 quant mi tu occupat de varis pençaments amorosos,
 puga no a tart errar; z sdeues que qui suau en mig
 del polç, en lo camp no be mira lo sol. Tu, adonchs,
 ab oci z attencio hoyras la nostra Ecathonfila, no

menys eloquent que practiqua maestra de les coses 970
 amatories, la qual tot ho recitara. Plauram, Francesch
 meu, qual quant mi mateix am tu, ab mi ensemps,
 [f. 33] la smena que sabs *de aquestes semblants coses: yo
 so molt negligent scriptor, z pur, smenada, menys
 desplaura a qui la legira. 975

PARME ofici de pietat z vmanitat, avn yo en vna
 z vn altre de uosaltres, bellissimes donzelles,
 veig mes senyals danimo opres de grauissimes
 cures amatories, alli, ab quant en mi sia art z enginy,
 retreles a uosaltres facilis z leugeres. E ara, veent 980
 part de uosaltres, filletes mies dulcissimes, sostenir
 lo front ab la ma z les galtes, part strenyer los
 braços als pits, part sospirant ajustar les mans a la
 cara, part aci z alli per tot aquest teatro, hauer los
 hulls sollicitis a regonexer entre la multitut aquell 985
 hu amat qual aci sperau z molt desijau veure; y en
 [f. 33v.] aço no puch yo no *hauer pietat de qui axi conech
 esser en aquelles penes, en les quals yo temps fuy
 menys ensenyada a amar z langint viuia; z be que
 en uosaltres sia optim enginy z singular prudencia 990
 a ben regiruos amant, no pero dupteu, jouenetes
 ornatissimes, menys de mi en aço spertes, que de
 mi hoyreu coses quals vos seran gratissimes z vti-
 lissimes hauerme scoltat. Negu se troba optim metge
 quant aquell al qual se recorda hauer jagut en 995
 aquella malaltia qual ara uol leuar a altri; jo pur
 fins aci, entre lo meu z altre amor, iam trop hauer
 sense penediment algun saciat lo desig meu ab hu
 mes de cent amants; tals, que a cada auctumpne
 puch contar dues amors: on per aço los literats 1000
 [f. 34] ren, entre lurs priuats z amorosos *rahonaments

me anomenan Ecathonfila, que diuhen uol dir: cent
 1005 qual yo ab la mia companya nos som alegrats
 damor; ⁊ ara en mi sper sobre cent lo segon trium-
 phe, en los solaços ⁊ dolcesa del amor. Per tant, ani-
 mes mies, veciadures mies, mentre que los momos
 ⁊ personatges sobresean a uenir aci en lo teatro,
 1010 ascoltau quant fareu ab diligencia ⁊ molta actencio,
 a mi, en aquesta art singular maestra, ⁊ cubdiciosa
 de feruos molt destres, e apendreu acabar les vos-
 tres amors ab jnfinit plaer ⁊ alegre contentament,
 senç temor de doleruos de algu desastrat cars, qual
 en amar pugua seguiruos.

1015 **E**N totes les mies amors propies, quals fins aci
 son stades no mes de tres, y en aquell hon yo
 *mes posi la mia obra ⁊ jndustria, james sino del [f. 34v.]
 primer agui per mia jmprudencia molt de dolerme
 o de penedir de cosalguna: fon ell primer amor meu
 1020 en aquella edat jouneta; quant yo molt stimaua la
 mia bellesa, ⁊ mes preaua vendre les mies baralles ⁊
 proues que aiustar aquella vna cosa per la qual sola
 me yo aornaue, ⁊ molt studiaue mostrarme bella ⁊
 delicada. Mes de aço sempre apres molt te retudes
 1025 gracies a tu, Venus, ⁊ a tu, Cupido, que en aquell
 primer amor meu, regida per jounils errors, donist
 a mi amant prudent, virtuos ⁊ modest, piedos, sufici-
 ent, y en tota lahor ornatissim del qual yo apren-
 1030 gui lo que molt aiuda: amar secret ⁊ sens altiuessa,
 de dia en dia smenant les mies errors, ⁊ sempre
 mes conexent coses a amar perfetissimes cert ⁊
 necessaries, per fins *arrecitar largues ystories ab [f. 35]
 los hulls sol, ⁊ ab lo sguart. Benauenturada amada
 1035 qual axis troba, fortunada de vn fidelissim ⁊ aman-
 tissim amich! dolç amor! dolç deport! dolç aquell

primer ardor, lo qual dona a qui ama pau ensemps
 z doctrina da molt contentarse. May cau del animo
 vn primer vertader z be pres amor, nis pot dir
 quanta suauitat z quanta alegria sia, de infinides
 parts, en qual se vulla vertader amor; mas, cert, en 1040
 lo primer molt son desmesurades les dolceses z leti-
 cies nostres, si ya, quant souint se sdeue, nou per-
 turba: que nosaltres, dones, qual era yo leugera z
 jouneta, molt som desdenyosas z molt stimam
 tota minima nostra pressa baralla. Ffolles de nosal- 1045
 tres! quants delits merauellosos perdem en proua, z
 [f. 35 v.] quant apres soles y en pal[e]s ploram *la nostra dure-
 sa! es ne causa principal nostre defecte; [ne] en nosal-
 tres mancan les nostres continues dolors, sino quant
 ab nostres moltes lacrimes retem madur z tractable el 1050
 dur z aspre animo nostre. Aiuda be adonchs saber
 sens superbia z desdeny amar, mas a tart se sdeue
 poder, menys de aspresa, continuar lo principiatiu
 amor, si ab prudencia primer no elegim a nosaltres
 abte z condigne amador. Ascoltau adonques, don- 1055
 zelles delicatissimes, e apreneu de mi viure alegres
 amant ab pau z glorios repos.

*Jo aci primer vos ensenyare elegir obtim amant;
 apres vos fare maestres en quina manera z ab qual
 art poreu pendrel z nodrirlo de gracia z beniuolen- 1060
 cia; derrerament hoyreu quant facil z segur vos
 mostrare, lonch temps triumphar en les vostres
 amoroses sperances. E qual apres per aço a mi retreu
 [f. 36] entre *uosaltres gracias! Deu bo! qual gracia retreu 1065
 a mi, donzelles amoroses, quant prouareu los meus
 manaments a vosaltres prestaran grandissima vtilitat!
 Mes de uosaltres neguna altra sper, ne res deman,
 sino que scolteu ab molta attencio los meus dits z
 manaments: molt amau aquel hu de qui molt vos
 sentireu amades. E cert aferm aço, que qual de 1070

uosaltres amant no seruara lo meu recort z amonestament, aquesta no sper may satisfere sense grandissima perturbacio, ne may stim poder viure amant no molt carregada z opresa dinfinida tristicia z dolor. Estau, adonques, atentes a apendre quant uos valra saber lo que molt vos nou no saber amar.

Hauem aci primer a dir quals sien de elegir amants. En lo principi vos amonest, carissimes filletes, *elegiu amant ne vell de edat, ne molt jouenet. [f. 36v.]

Neguna edat pus se troba a benauenturat amar abte, quant aquella dels ja fermes z robusts homens. Son los vells duydemes farts z jndisposts als dolços deportes damor. Estimau uosaltres quant sia turment amar qui molt nous ama! Verament aquests jouenets

en lo primer florir de la lur virilitat son dulcissims daspecte, e a les longues vigillies força menys quels altres debils. Mas, per amor de Deu, prech uos posau aci lanimo ensemps ab mi a regonexer quants dampnatges aquests ab si aporten. No son sperts, e

tota poca cosa a ells al animo fa gran hombra; son delicats, z per aço mal sofirents; aventats, barallosos, e, per que poch coneixen, jmprudents; de tota cosa sospitosos, subitament se desdenyan; z may los *veureu sens algun partesa amich, ab qui recitan

tota la sua amatoria ystoria; z plauli, fingint, ab lo uer ajustar, z glorieiarse de falç. De ques segueix que, qui hou, refereix als altres; ne may se pot dir de nosaltres dones cosa axi falça, que no sia de algu bo creeguda; e axi primer som per aquests jouenets en

veu z parlar del poble, que nosaltres sapiam lo nom de quins ama. E sdeue (quant be tota sinistra fama de nosaltres callas) com se dira, que la leonça joueneta, seguint lo seruo, massa juga ab ell z nol pren. E quant a mi, axi sdeuenint, mes plauria acceptar vn

vell amant que vn axi joue! Sera lo vell sabut,

- dextre, z prest a conexer z a obrar a temps z loch z a tota occasio; lo jouenet no be conexera aço quant sia vtil, z conexento no sabra hauer ardiment
- [f. 37v.] ne ajudarsen. Veuras lo *vell amant secret, sofrent, cubert, modest guardador, quant lo jouenet tot lo dia uoltara entorn la tua porta, com qui sols serca fer cascun pas testimoni del uostre amor. E sino per grandissima occasio, lo vell amant lexara la empresa: amara a tu vna sola, z, restant de amarte, no pero te inimicara ne sera enuers tu en fets o en paraules dur o molest. Lo jouenet, lo qual, com qui nou ve a publich mercat, en tot loch bada, de tota cosa se merauella, ço que veu volrria, tot petit sguart ell pren a altra part. E neguna se troba miseria a qui ver ama maior, que amar qui no ha ab si dedicat la sua voluntat z animo ensemps a servir tot a vn sol amor; apres encara aquests matexos jouenets, per qual se vulla minima occasio leixan damar;
- [f. 38] z par a ells virilitat z valentia *encara, he degut, hauerse a nosaltres quasi com a capitals enemichs. Mesquines de nosaltres, si, axi amant jouenets, leugers per edat, superbos denginy, vans de consell, viuim en continua por z dolor! En vna cera molla facil sempronta z facil se desfa qual se vulla forma: axi en aquella primera virilitat tendra z delicada molt mes, creeu a mi, se apagua prest lamor que no sansen. E a qui pur alli plagues cansarse sots aquell hun amoros solaç, recortse quant no sia menys la rosada que cau en tot vn stiu, que la pedra la qual en vn z vn altre dia se consuma. Son adonchs, com vaeu, donzelles gentilissimes, los vells a amar no en tot abtissims, z son los jouanets perillosos molt z da fugirlos. Mas aquells que floren en edat ferma z madura poden lo que aquells
- [f. 38v.] vells son debils, z saben *ço en que son los jouanets

1110

1115

1120

1125

1130

1135

1140

ignorants z grossers. Vna poma madura z sencera
mes sera odorificant z suau que quant era verda.
Mas aquesta massa madura sera buyda z podrida:
axi lamor dels jouanets sta ple de acerbitat z aspresa.
1145 Encara mes en amar son altres infinides no menors
dolceses molt marauelloses, mes que seure sols
dos de sobre vna spona: es hi lo moteiar festeiant;
son hi *sospirs* [descobrir] les sues dolors recomptant
les antigues passades molesties; es hi lo palesar de
1150 tota sospita smenant z ab dolç acusar reprenent lu
al altre; e axi alegrarse sospirant moltes hores, part
rient, part dolcement lagrimant. Neguna cosa tant
se troba suau a qui ver ama quant, sobre les galtes
sues z sobre los pits, sentir vnides les lagremes tues
1155 ab aquelles de quit ama. ¿E, qual mel de *abelles, [f. 39]
qual cinamomo d Arabia, qual nectar apparellat als
deus, ffilletes mies gentilissimes, qual se pot ymagi-
nar cosa tant plaent quant vna sola lagrimeta de
qui tu amas? Cosa jnextimable, dolcesa marauellosa;
1160 neguna tant se troba en amar preciosissima z de
molt extimar; no totes les pedres precioses apres
dels indis, no tot lor entre los persos, no tot lim-
peri dels latins tant son preciosissimes, o ffilletes
mies ornatissimes, quant vna sola lagrimeta de qui
1165 tu amas. O benauenturada donzella! o fortunada
amada! o beata amor qual en aquells hulls tant de
tu amats, veuras ensemps amor, fe, e pietat, e
dolor. Y en tal manera a semblants z molts altres
diuins plaers z delits, quals per molts respects z
1170 per breuitat aci no recompte, son molt apropiats, no
los jouenets, ne en tot encara *los vells, mas sol los [f. 39v.]
ja fermes z madurs enteniments. Ffins aqui haueu de
quina edat deuen esser los millors amants. Restan
altres coses vtilissimes en sguart de elegir lamant,
1175 quals recitare breument. May a mi paregue apte

a amar home molt rich, car aquests peccuniosos compren lamor z no cambian la benivolença, z poden de moltes satisfacerse no seruant fe avn ver amor. E par me durissima cosa amar home molt bell, car de moltes es request; de nosaltres molt amat, may podem viure de ells sens grandissim sospecte. E par me perillos amar home de gran stat z molta benaventurança, perço que nos poden donarse a amar sens molts domesticchs z stranyys testimonis; e may ixen sensa multitud de sos seruidors z amichs; e sempre de tots mes quels altres notats z tenguts amants; e sou ^{*}aquests mateixos danimo superbo z pensa altiua; e souint mes coses volen per força que per amor. E parme poca prudencia a amar aquests occiosos z jnepts los quals per fretura de feynes fan lamor seu quaix exercici z art, e ab los seus cabells rulls ab clenxa, z ornamentals riques, z liurees senyals de la lur leugeria, mudables z frasegosos per moltes partes discorren; fugiu aquests, filletes mies, fugiulos, perço que aquests no aman, mes axi passen passeiant lo dia, no seguint a uosaltres, mas fugint enuig; e lo que diuhen a tu, semblant diuhen a quantes encontran; z lo [que] de les altres diuhen no dupteu, semblant diuen de tu, o uer, [o] falç sia. E par me blasme qual força fan algunas, darse a pagesos z tregirs o seruidors, perço que aquestes en aquesta manera fanse seruidores de perçones vils ^{*}e vilanes; z stiman aquests jnfimos z mercennaris homens de aço nobilitarse avn en publich diuulgan ells esser accepts a alguna gentil z magnifica senyora. E dejus hombra de religio amar qui per cantons palesament cridant te publich et maldigue lo de que en secret te pregua, a mi par no blasme sol mas jnfortuni. Aquests adonchs quals he recomptats, molt richs, molt bells, molt afortunats,

1180

1185

1190

1195

1200

1205

1210

molt adornats, molt vils, son a bell ⁊ ben amar no
 vils. Ara jnuestigarem quals sien vtilissims ama-
 dors. No dupteu, donzelles molt gentilissimes, que
 vn amant no pobre, ne sutze, ne desonriuol, ne vil,
 1215 sera optim a qui fiem lo nostre amor; aço ver quant
 en ell sia prudencia, modestia, sufirencia e virtut;
 ⁊ fou natura ⁊ uoluntat mia sempre cubdiciosa *a [f. 41]
 amar perçona, qual hoys, studiosa de bona art, li-
 terada ⁊ ornada de moltes virtuts. Semblant aquell
 1220 meu primer senyor de mi mes que mi mateixa molt
 amat. Ell, de persona ⁊ daspecte bell ⁊ gentil, se-
 nyoril, delicat ⁊ ple de merauellosa vmanitat; ell, de
 enginy sobre tots los mortals quasi diui; ell, copio-
 sissim de totes virtuts a qual se vulla grandissim
 1225 princep dignissimes, destre, robust de la perçona,
 animos, ardit, mansuet ⁊ reposat, callat, modest,
 moteiador e iugador, ⁊ avn, quant era necessari,
 ell eloquent, docte ⁊ liberal, amoros, piados ⁊ ver-
 gonyos, pratich ⁊, sobre tot, fedelissim; el a tota
 1230 gentilesa prestantissim; sgremit, caualcar, lançar,
 sagetar, e a qual se vulla semblant cosa abtissim ⁊
 destrissim; ell, en musica, en sciencia, en pintura,
 en sculpidura ⁊ en tota *bona ⁊ noble art spertissim, [f. 41v.]
 ⁊ en aquestes, encara en moltes altres lahors, a quis
 1235 vulla primer era ⁊ no segon. No poria aci recom-
 tarvos la meytat de les sues merauelloses virtuts, per
 les quals lo senyor meu entre totes les gents era fa-
 mosissim, amatissim ⁊ reuerendissim, nem par des-
 onor nomenar ⁊ reputar senyor aquel dulcissim,
 1240 vnich fael amich, per qui neguna seria axi dificil ⁊
 fatigosa cosa, qual yo prompte no prengues per plau-
 reli ⁊ hobeyrlo, ⁊ seriem en loch de carissim do, dir,
 donar ⁊ fer qual se vulla cosa el me manas. E ara ⁊
 quant li plaura, de mi pot esser obeyt, certes, de mi
 1245 senyor. O senyor meu! o fortunada mi, hon axi la

- [f. 42] mia fortuna me dona a tu amant, al qual may se trobara par ne semblant virtuos! Mas apres jn *fortunada de mi que axim trop no hauer pogut en aquella longua terra, avn tu, senyor meu, stas, ab tu vn sol viure en perpetuo z felicissim amor. Mas esme confort, pus que encara dura la fe en mi ab la memoria de tu, que encara serue z seruare tots los teus dons z recort de la nostra dolcissima beniuolencia. Semblant (filletes mies amantissimes) semblant amant si may algu se trobara, vos cancell que elegiau z molt ameu. Sempre a amar proproneu los literats virtuosos z modests. Aquests son de qui rebreu amant jnfini premi de la vostra benuolença z fe, e dels quals [no] haureu may a duptar desastre algu; aquests son aquells quals fan lo nostro nom apres dels nostres nets esser jnmortal; aquests fan les nostres balleses splendidissimes z diuines : encara viu Lesbia, Contia, Sintia z *les altres ja mil anys passades amades daquells docts z literats. Amau, donzelles, adonques los literats virtuosos z modests, z viureu alegres z honrrades en dolç z perpetuo amor. 1250
- [f. 42 v.] Dit quals sien de elegir amats, segueixse mostrar de pendrels z nodrirlos amant. E primer uos amonest, filletes mies suauissimes, que cosa neguna se troba presta z facil a uosaltres, donzelles fermosissimes, quant afeleguar quius segueix remirant : vn sol dolç sguart, vn presentaruos alegres, vn continent amoros encen qual se vulla sia fret z pereros coratge a dessijaruos. E perço no a tart he vist algunes vanes donzelles molt errar, stimantse amades de qual se vulla, pusque vna uolta les guart; z a tots ferman los hulls, z alegranse esser acercades de molts vagabunts, e creuen tant esser *belles quant de molts son molestades. No es lahor de bellesa, no, filletes mies, 1255
- [f. 43] 1260
- 1265
- 1270
- 1275
- 1280

hauer gran exercit de qui us asetge, mas saber
 ornarse no menys de humanitat z facilitat que dor
 z de porpra, z ferse amar z reuerir. Vn sol lum fa
 1285 vera z antegra ombra qual molts lums entorn la
 guastan. Axi no de molts, mes de vn sol ferm z
 fael amant, se segueix entegra z dolç amor. E sde-
 ues quel poll qual continuu va gratant per tot
 tarreny, apres la nit dorm mal sadoll. Ajuda adonchs
 a qui ama despendre la sua obra en part avn trob
 1290 de nodrir lo seu amor; z qual poch prudent no
 concidera quantes incomoditats z dampnatges sian
 al seu amor aver lanimo a mes de vn sol affeccio-
 natissim? Sapiau, donzelles, lo perfet amor esser
 cosa jnmortal, ne poderse diuidir, que si sen *feya [f. 43 v.]
 1295 part a altri lo que mancaria lo retria jmperfet z mal
 jntegra. E qui en esta manera ne fa mes parts, romp
 lamor z no ama, e qui no concerua amor, merita
 no esser amada; z beneuenturada aquella donzella
 qual, amant vn sol, may haura lo seu pits vacuu
 1300 damoros pençament, continuu amor, continuu solaç
 a qui sab amar. E quant tota altra raho aci fos vana
 z falsa, pens en aço ara cascuna de uosaltres en
 tanta multitud de seguidors, quant may puga perse-
 uerar amant, no dich tots homens, mes encara vn
 1305 sol. Si tu prestes hulls z cara a tots, aquesta obra
 teç quasi jnfinida fahena z seruitut; avn si tu man-
 ques mes avn que avn altre, soptement entre ells
 neix enueia, hodi e inimistat. Sentanse apres entorn
 la tua porta z per tu fetes remors, bregues, *colpes, [f. 44]
 1310 senyals en blasme del poble, mal grata als teus z
 desonrrada. Despues apres no manca en aço o per
 donar molestia al seu aduersari o per glorieiarse de
 tu, quasi veniantse que menys laceptes que a ell no
 par de tu meritar, falçament aferma hauer rebut de
 1315 tu dons z letres z altres encara mes secretes ama-

tories coses. Creuhen se, diuhen entre si «a Deu re-
 clam», viuen ab desdeny z tristesa. E en esta manera
 de la inimicicia del altre tota la veniança torna pur en
 ton dan. Encara que tots aquests fossen modestissims
 amants z de ells no res a la tua fama z reposat viure 1320
no cesse [nogues], encara trobaras a continuar amor
 aquesta multitud esserte molt dampnosa. Stan, ara
 lu, ara laltre, com enemichs aguaytadors, ne pot a tu
 [f. 44v.] fer vtil temps o loch algu: *axi te sents asetiada de
 continuus vigilantissims testimonis z destorbada en 1325
 totes les tuas amoroses empreses. Per tant vos
 confort z amonest elegiau de tota la multitud no
 mes de hu, qual he dit amant, al qual vos posareu
 ornades no menys de gentilesa que dabit z arrea-
 ments. Apres als altres totes sereu ab los vostres 1330
 sguarts auars z retengudes, e axi tots, en poch
 dies, vehentse no acceptes, vos leixaran triumphar
 qual he nodrireu vn sol dolç amor; negu no ama
 longuament si ell no spera de esser accepta. Si mos-
 trareu no hauer lo accepte, de cert lerrara la empresa. 1335
 Ne placia a uosaltres la oppinio daquelles vanes
 jouenetes, quals persuaden axi mateixes gracia z
 força per ferse amar hauerla en lurs ornaments z
 [f. 45] vestirs: aferm vos, filletes mies, que ni pedres *pre-
 cioses, ne or, ne nostres cabells o cara, mes los gen- 1340
 tilissims costums, la vmanitat, la graciositat, la pie-
 tat, son les armes ab que triumpham damor. Moltes
 mes he vistes leges, gracioses, alegres z modestes,
 esser amades, que belles, altiues z superbes: enginy
 superbo pot may dolç amar. E aci pençau entre 1345
 uosaltres, o jouenetes, qual cosa primer vos ences a
 amar, crech yo fou no porpra, ne pedres precioses o
 qual se vnlla ornament de la fortuna, mas be lo
 costum de virtut, la modestia z vmanitat de quius
 serueix. Semblant qual a uosaltres, axi sdeue a qui 1350

us ama. Adonchs posau uos a vn sol virtuos z modest, no com algunes, suentades z ardides, mes ab dolça presencia, ab dolç costum, ab entegra vmanitat, ab simple *falici*[cili]tat, alegres z festeiants. *E [f. 45 v.]

- 1355 en aquell modo quant volrreu aquistareu gracia z beniuolença z prompte seruir de qui uosaltres desijau. E axi haueu vist com se coue elegir vn sol amant, quant de sobre he dit, virtuos z modest, de madura hedat z entegres costums, al qual hu, vull
- 1360 vos dispongau tant amar quant de ell desijau esser amades. Recordam en aquest preposit en aquell meu primer amor, moltes uoltes plorant en la falda de la mia carissima mare dolerme, com a mi no paria que lo meu senyor, aquell hu equal de lanima mia,
- 1365 aquel hu sol al qual hauria tota donada mi mateixa, fos vers mi grat a recambiar, quant de ell desijaue, molt apertissim amor. E axi molt encesa damoros desig sol vn confort trobaue al meu martir, quant podia ab la mi mare *plorant racomptar les mies [f. 46]
- 1370 dolors, e acusar quant me paria esser dur lo meu amantissim senyor. Si axi poch a mi ajudaue ab lagrimes z sospirs meus lançats de dins lo meu cor, moltes uoltas pregarlo no desdenyas ne fugis a mi, da qui vehia manifest ell esser amat. Apres recomptaua les madurissimes quant ara les conech, mas en
- 1375 aquella edat aspres respostes, quals a mi feya lo meu preciosissim senyor, ab molta prudencia corregint les mies errors. Jo que jouneta z de molt ardentissimes flames encesa, tota (qual fa qui ama)
- 1380 contra a mi giraue sempre en pijor part, ploraue z a mi mateixa tota hora stimulant a amar, mes menceunia, dolentme amar z no esser amada; qual huna coentissima cura feu que apres de totes les magiques z incantatrices romas, no erbes, *no versos, no vnts, [f. 46 v.]
- 1385 no cosalguna disposta a metre en los animos amoro-

sos pençaments, los quals yo no recullis per vendre
 a amarme aquell hu per qui yo peria amant. Mas
 de aço primer ab la mia sapientissima mare ab
 moltes lagrimes descobrintme ⁊ aconsellantme,
 molt me blasma en semblants paraules: «Ffilleta mia, 1390
 » los hulls [*ffilleta mia los hulls*] son guia del amor;
 » neguna erba, negun encant, no aquella Circes, no
 » aquells *marins* [Moeri] quals a si ho altres cossos
 » humans conuertiren en varis mostruos, tant porien
 » a ferse amar ab lurs verços ⁊ encants, quant sol 1395
 » mostrar amar. E qui uol parer amant, ame; negu
 » mostrara esser musich sino sona o canta; axi negu
 » pot parer ver amador sino ama; uolse mostrar amar
 » quant mes pots, e encara mes amant que tu no
 [f. 47] » mostres. E axi *amant certes seras amada; may 1400
 » fon amat qui no amas.» Aiustau e aci ella moltes
 mes occasions, mas aquesta a mi massa sempre pla-
 gue; digue: «Proua en tu, filleta mia, que de negu
 » sera a tu referit quet maldigua ot aport hodi, al
 » qual tu soptement no ages semblant dintre tu 1405
 » animo jnimich ⁊ odios. Ne dupts que de natura mes
 » cascu se inclina a amar que a inimicar, perço quel
 » amor en si te dolceza, ⁊ lodi sta ple de aspresa. Per
 » tant quant digui, negu sentira de tu esser amat al
 » qual de sobte no sia necessitat semblantment 1410
 » amarte; (⁊ dehia, digue la mia mare) dexa aquestes
 » males arts a qui mal viu; ⁊ aquell axi viuint merita
 » hodi ⁊ no amor. Ama tu, seras amada; representat
 » alegre ⁊ graciosa ⁊ tal, que tu merits esser amada
 [f. 47 v.] » ensemps, ⁊ molt ama. E en esta manera *cert prest 1415
 » sentiras enceses las flames amoroses en qui tu
 » ames. E reputa en bona part si aquell que tu desijas
 » seguex lentament ⁊ reposada a descobrirse amant;
 » e judica que qui ue reposat a amar, aquell tart en
 » amar se desfa; e may fou tart amor [si] no molt per- 1420

»petuo z etern; atart pren gran colp qui corra
 »retengut; z tot arbre qui tart creix tart pereix.» O
 perfetissims amonestaments, quals yo proui apres
 1425 esser verissims! quants desdenys, quants fastigs, mes
 a mi que a ell dampnosos, quantes jniuries, no
gueren [per als que] per mon poch saber amar,
 soferi de mi lo meu senyor; may pero cessa de molt
 amarme, may comença de esserme en alguna cosa
 molest; z en ell proui lo que a mi dehia lauia,
 1430 maestra mia, en altres coses z primer en amar
 spertissima, que home sofrent *sempre fou callat z [f. 48]
 copertissim. May lo senyor meu, be que per mies
 jniuries adolorat, may pero ab altri descobri lo seu
 dolor, o meu algun error. Adonchs, donzelletes,
 1435 siaus al recort aquests que fins aci he recomptats ob-
 tims manaments: durau seruint z amant, z axi sereu
 amades. Via breuissima a ferse mal voler sempre fou
 mostrar de mal voler : molt mes breuissima a aquis-
 tar amor sera aquesta vn sol amar; amau adonchs z
 1440 acquistareu amor.

Hoyt haueu fins aci, donzelletes delicatissimes,
 quals son de elegir amants virtuosos z modestos,
 com se prenen ab bons costums z molt mostrar
 amarlos. Resta aquella vltima part, en quin modo
 1445 se pot nodrir benuolença, z molt durar en los dolços
 deports damor, la qual cosa uull no dupteu esser
 molt necessaria. Diuse *trabayll no esser menor [f. 48v.]
 conseruar lo acquistat que de nou adquirirlo: aquis-
 tant a nosaltres souint ajuda la fortuna, e cas a
 1450 conseruarlo quasi sol la prudencia, diligencia, e
 encara jndustria. E cert, en amor son los nostres
 bens no a tart torbats, part de temps z discurs de les
 coses, part de la jniuria z iniquitat dels maliciosos
 z enueiosos, part de moltes altres occasions z asalt
 1455 de la fortuna, part per no saber ben regirse z

guiarse amant. Los temps, donzelles, z la fortuna se
 coue obeyr e soferir. E com qui spera de passar
 lo riu tant alli star fins sia menys turbulent, e axi
 en l[o]s turbulents contrast dels temps no lançarse en
 mig del perill, me[s] sobre ceure, perço que dema se 1460
 pora lo que força vuy nos poria. E camí per lonch
 que sia pur si arriba qui non hix. No yscau del cors
 [f. 49] *damor, seguiu amant, e axi als mals passos spe-
 rant, z arribareu a temps del que desijau. Apres len-
 uege dels maliciosos [se] fuig amant secret z cubert, 1465
 perço que de tota part sta fort de infinides z obti-
 mes scuses, lo cubert z secret amor. Mas tots los
 casos aduersos a nosaltres amants, quant per proua
 en mi molts altres me recorda hauer prouat, conech
 principi a nostres mals venir no de altre loch que de 1470
 nosaltres: on per nostra poqua costancia, ab nostra
 molta superbia z desdeny, som a nosaltres z a quins
 ama jmprortunes z dures. E creeu a mi: cosa
 neguna tant nou al delitos nodrir de amor, quant
 lo nostre [esperit] qual natura hauem de tota cosa 1475
 pendre z seguir longuissimes z eternes baralles. Sol
 la nostra duresa, donzelles, sol lo nostre obstinat
 guarreiar nos fa apres axi star, quant de uosal-
 tres alguna *veig trista z penedida. E neix aquest
 [f. 49 v.] vici, no tant de jmprudencia, mas primer de super-
 bia z altiuesa. E perço sempre me haeu hoyt
 dir que dona superba pot may benauenturadament
 amar : may fon amor sence suspita; z [suspita] neix
 de no coneixer la cosa z de poch fiarse; e a la sospita
 segueix desdeny, e axi desdenyades jniuriam quins 1485
 ama. Fugiam les fellonies, squiuemles de hon se re-
 ten eguals a nosaltres : quals en nosaltres dones
 troben front z cara, may nos sentim saciades en
 vencrels de superbia, yra z onta. E de aci se segueix
 entre nosaltres discordia z greu odi, cosa iniquissi- 1490

ma que del seu amor algu en premi reba inimicicia;
 mas [a]qui lo desdeny z superbia longuament perse-
 uera sempre, creixent ab iniuria inich animo. Aque-
 lla verament que sera de enginyi noble z vna*na, [f. 50]
 1495 danimo dolç z mansuet, de costum gentil z gracios,
 per qual se vulla humil pregaria z per tota scusa o
 raho se refrenara, z declinarsa a ferse amar, lexara lo
 desdeny, tornara al amor, exira, de dolor viura, en
 los dolços amorosos deports. Pertant, filletes mies
 1500 carissimes, z uosaltres axi siau no superbes z altiues
 amant, mes humanissimes z perdonadores; z qual
 de uosaltres amant no donas a qui ella ama qual se
 vulla sua carissima cosa, molt mes deueu donar z
 creure vna minima vostra oppinion z pressa baralla.
 1505 E feu lo que lo meu pftosissim senyor en lo meu
 primer amor a mi ensenya : en esta manera squiuar
 z depositar tanta aduercitat. Plaume, donzelles delica-
 tissimes, en qual se vulla cosa yo puga loaruos
 aquell hu sol qual yo *conech en tota virtut z bona [f. 50v.]
 1510 art, z en aquesta vna primer esser sols prestantissim
 maestre; ne a uosaltres stim sia enuios, si yo, loant
 aquell meu primer senyor qual yo tant ami z
 sempre amare, vos seguesch descobrint les mies
 antigues errors, en les quals uosaltres força sou
 1515 caygudes per jmprudencia, o porieu poch sabudes
 amant caure. Yo, filletes mies viciadetes (per que
 molt abans, molt nos pot molt no amar qui us ama
 mes) molt amaue, joueneta simple, jnsperta, superba:
 per aço, trista a mi, per tota minima cosa sospitaue
 em desdenyaue. Era lo meu senyor bellissim, virtu-
 1520 tuosissim, eloquentissim, de moltes souint demanat,
 cridat z amat z loat. O mesquina, quals eren per
 aço les mies dolors! On yo stimaue qual se vulla lo
 1525 danimo no ple dinfinit sospecte, sino quant en la [f. 51]

mia presencia lo veya, z alli encara desijaue qual
 se vulla altra dona mes duna uolta lo remiras,
 aquella sopte se aseguas. Jo may me saciaue molt
 entre mi loarlo, fixos tenint sempre en ell los
 meus hulls fermament. Quant retornaue a saludar- 1530
 me, neguna mes de mi esser podia alegra, e quant
 [segua] sens saludarme, neguna mes de mi estar
 podia trista z dolenta. No se com, la mia molta
 deuers ell fe, mi a mi mateixa fehia esser fiada. Dura
 lo nostre amor molt temps, be que de vans suspec- 1535
 tes spessament molestat, pur voluptuosissim o dol-
 cissim, hon a mi per aço reputaue, quant yo cert
 era entre les altres felicissima, alegraem z quant
 podia en mi prenia solaç z delit. Seguirenme en
 [f. 51v.] esta manera molts jorns pur * letissims, plens de 1540
 merauellos goig, fins que [per] nostre infortuní no se
 qual [dona] jo viu, no pero indigne desser amada, pos-
 sarse al meu senyor molt segons lauors se podia iudicar
 familiar z ab parlar de amicicia. Subitament, ay, ay,
 trista de mi! com de mortal colp ferida, caygui en 1545
 tanta pallidesa en la cara mia z en tanta tristesa en
 lo meu front z en lo meu animo en tant dolor,
 quel senyor meu qui era present quasi vençut de
 pietat, z saui que be conexia quant aquesta plagua
 al nostre amor fos perillosa z mortal, lacrima z 1550
 partis adolorat. Jo restí dolentme z quant fon loch
 plorant prop la mia carissima mare, la qual per
 mostrarse molt stuta z a les mies amors quant era
 despertada z curiosa, tantost me confirma de tot
 esser se auista z marauellarse molt, mostrant ab mi 1555
 [f. 52] pendra * a jniuria que tots dits z moteigs, ab los
 quals lo meu senyor, mes per plaure a mi que per
 solaçar a altri, alli a totes sa era presentat gracios z
 festeiant. Stimi yo aço a jniuria molt grandissima, z
 en mi ne prengui odi occult z marauellos desdeny, 1560

disponentme del tot a negu may pus voler amar,
 acusant a mi mateixa que tant fos stade a altri
 afectada. E axi me comenci encloure en solitut ab
 1565 proposit de pus may mirar la cara a hom; eram en fastig
 amor, en odi qui amaue, z enuios qui ensemps ab
 mi no fos adolorat z trist; e *yo se* [o Deu] que nosaltres
 amant som folles dones! z que non fiu yo per durar
 en aquest proposit! donim a consumir cascuu dia
 1570 moltes z moltes hores apres los sacerdots adorant z
 sobre stant en los temples, renouant cada hora mes
 uots a cascuu * sant quem leuas de la pença aquell [f. 52 v.]
 hu per qui yo dormint z uelant sempre mi mateixa
 sollicitaue; z per no rahonarme ab los vius, dura z
 obstinada; badoqueiaue ab les pintures; e [no] volgui
 1575 a hon fos amor alli posar a mi en religio, quasi
 com me fos licit sobergaiar z vendre aquell quem
 hauia ja z tenia uençuda z sotmesa. Amor, filletes
 mies, amor me vedaue sentir o ben seruar alguna
 duresa de religio. E axi aflagida de vna molestia,
 1580 aiusti sobre la segona, creent ab aquella leuarne la
 primera: no menys en mi amaue ans cremaue amant,
 z pur molt desijaue posar lo carrech amoros. Ne
 empero volia perdre lo continuat seruir de quim
 1585 * pleya souint veure, mas callaue z simulaue, o de no
 res dolerme, o esser a les mies dolors altre occasio;
 fugia * en solitut, enclohiem en scur z tenebros, [f. 53]
 ploraue z mi mateixa turmentaue. A la fi, combatuda
 z de les mies laugereses vençuda, exia z desijaue lo
 meu senyor sempre, no en altre part esser que en
 1590 aquells vsats lochs hon yo solia ab tant contenta-
 ment may saciarme de molt reguardarlo. E quant yo
 cert sabia alli ell fos, poch lo honrraua, z alegraue
 per darli pena si vey a ell fugia, hon apres per
 1595 veure pur a ell yo moltes z en molts lochs anaue z
 retornaue. E si encontrantlo me saludaua, yo poch

mostraua prearlo; si a mi nos representaua quant
 lusat alegre, jo mesquina me adolorauae; z axi uiuia,
 a mi mateixa en manera molt mes que ell greu z
 molesta. No se de hon tanta perturbacio mi a mi
 mateixa tingues axi spantable z saluatge; may lo 1600
 [f. 53v.] vehia que tot *mon spirit z sanch no cambias z
 perturbas; spessament me tremolauen tots los niruis;
 enpallidiua z queya en pal[e]s dolor z tristesa tal, 1605
 quel senyor meu preciosissim moltes uoltes veent-
 me en tal manera cambiada en la cara z trista,
 sentintse deuers mi en cosa neguna hauer errat, ab
 moltes lagrimes me pregaue si en cosa alguna mi
 de ell sentis ofesa lay palesas. Aço per no seguirme
 desplaent, z per smenar totes les sues errors; e si 1610
 deuers altri era aci la mia fellonia encesa, pregauem
 no hobres en ell aquelles armes quals yo ab la mia
 yra axi smollaua per veniarme, z aiustauae esser
 merit damorosa fe descobrir lo animo nostro a
 quins ama, z esser licit manar a quit ama, z degut
 obeyr a qui ama, deure entre los amans negun 1615
 amoros pençament esser amagat. E axi, ab moltes
 [f. 54] *altres persuasions, longament me pregaue li per-
 dones. Jo, com es nostra consuetut, dones que may
 nos sentim saciadas diniuriar no menys z de uen-
 iarse, part malegraue lo senyor meu se sotmets, part 1620
 me dolia a tort darli dolor, part me delitaue axi per
 mi veurel en dolor z afany. E aguera volgut endi-
 uines lo meu sospecte. E si rahonant ho deuinaue
 ab molta cara z juraments loy negaua, deya de no
 res esser del fellona, per altra part esser en mi greus 1625
 mos pençaments. Apres pur mostraua no honrrarlo,
 no amarlo. E quasi no haguera volgut entre nosal-
 tres mancas aquesta o altra semblant baralla, per be
 strcarlo z sobergueiarlo, be que yo cremas, ab
 obstinat desdeny vendre les sues lagremes z prega- 1630

rics. E axi de fora ab lo front z cara altiua, dintre
 ver en mi vençuda z *subiugada a amar, flameiaue; [f. 54v.]
 ne menys a mi que a ell turmentaue. El pero may
 a tantes de mi rebudes jniuries deuers mi se posaua
 1635 sino plaentissim z fidelissim. Doliam no poder ab
 mos vlratges z desdenys prouocarlo a yra; aguera
 volgut vencrel en fellonit, z, per retral mes apacionat,
 yo part simuli, part me reduy a amar hu z altre
 jouenets, y en presencia del senyor meu me alegraue
 1640 mostrarme a aquests nous amants tal quem stimes
 alienada de ell z transferida a amar altri. Per que lo
 senyor qual neguna de primer jniuria auia pogut
 moure a no molt seruirme z complaurem, ay, ay,
 mesquina! aci comença menys amarme, z ab vn
 1645 poch presentarse a mi mostrarme quant la mia
 altiuesa li fos descara. Asom fou vna justimable
 dolor: no res may digui, no res fiu, no res tempti,
 *no res penci per desplaureli, de que ara ensemps [f. 55]
 molt nom penedis. E lo que mes me adoloraua, era
 1650 que yo judicaue aquest penedir de ara no res may
 poderme ajudar. Speraue jnfinides veniances: tantes
 eren les mies deuers quim amaue a tort fetes
 jniuries; mil veguades lo dia requeria z cridaua la
 mort. Axi dura lo meu z lo seu jnfinet dolor (per mia
 1655 occasio) molt z molt temps. Infilicima! mas no us
 poria dir quantes lagremes z turments, en tal manera
 viuint, fossen los meus. Eren les mies nits longues
 molt, stracades de molts uoltaments, z repenedi-
 ments, z varies z doloroses recordances. Era lo jorn
 1660 a mi scur, ple de tenebres z solitut. Era lo pen-
 çament meu al continuu carregat de grauissimes cu-
 res. Era lanimo, la pença mia tota hora carregada z
 compremuda, *ara de dolor, ara de penedirme, ara [f. 55v.]
 de desdeny, ara damor, ara de pietat de mi mateixa z
 1665 de qui me amaue; volia, no volia, acusaua, ploraua,

e may entre mi restaue de recitar la mia passada ystoria : doliem hauer perdut lo dolç temps, doliem viure en plant, doliem hauer per ma occasio perduda tota sperança a pus may recobrarla, spesmaua, ne sino spesament me lançau de sobre lo lit sospirant, plorant, abrassant z besant qui ab mi no era. O miseria mia! O vida! O infilicicima! O enginy meu dur, stranyissim, que yo de tanta calamitat mia me fos occasio! la pogues ab breu remey finirla. E pur obstinada per sobre ceure lo desdeny, a mi mateixa e a qui amaue consumas. Eren les nostres galtes en altre temps fresques, plenes z aco*lorades : en aquella hora per molt continuada dolor, pallides z attenuades y smortides; tal que quim vey a podia en si de mi hauer pietat, z molt mour[e]s a compacio. Sols tant a mi fou nociua aquesta cert folla mia empresa, donzelles, quant que apres seria lonch recitar com moltes voltes me so, ab infinit desplaer z penediment, dolguda hauer axi per ma jniuria perdut aquell temps qual a uosaltres podia esser stat complit de mereuellos plaer z tristissim contentament. E yo, folla, lo fiu esser com haueu hoyt ple de lamentacions, sospirs z lacrimas. Pur apres plague a la mia fins en aquella hora iniquissima fortuna, que yo de cert entengui la nostra duresa esser del tot iniusta, e la mia sospita esser falça : per tant yo soptement me reti*al meu pacientissim senyor humana e quant deuia subiecte. Ell, com ver era danimo gentil, z gentileza may serua desdeny, de sopte vers mi se posa quant solia alegre z pietosissim : descobrili lo meu passat error, z manifest li confesi axi deuers amant quant ell souint mauia recordat que subitament nexent lo suspecte ajuda palesarlo; perço que com, o prudentissim senyor meu, tu a mi deyes lanimo z cor de

1670

1675

1680

1685

1690

1695

1700

- qui ama esta tendrissim, mas apres que entra en-
 clos sospecte o desdeny, fa com lou que quant mes
 lo scaldes mes endureix : axi lamant sospitos, quant
 mes loncens ab amoros servir, tant mes diutre si en-
 1705 crueleix. E proui yo aço en mi, que quant lo meu
 senyor se donaue humil z subiecte, tant mes a mi
 paria hauer del meu desdeny raho. On sdeuingue
 que, *perseuerant en desdeny quant yo podia, no [f. 57]
 volgui satisfacer a la mia amorosa sperança. Apres,
 1710 quant yo volia z desijaue, nom fou licit satisfacer,
 perço quel meu senyor (per les jniuries de temps
 passat) se transferi a viure luny de mi en stranya
 terra. E axi cert sdeue, filletes, que com podem no
 volem, [e sempre volem] lo que a nosaltres es difficil
 1715 poder. E aço sol se seguex per lo nostre pendre en
 nosaltres sospecte, perço que del sospecte neix lo
 desdeny, per lo desdeny lo veniarse, per lo veniarse
 les iniuries, per les jniuries lo perdre del dolç deport
 z solaç damor; on, apres, infinit dolor esta en lanimo
 1720 de nosaltres z de qui amam. E lo nostre dolç amor se
 conuerteix en dolor z miseria, z lo nostre riure en
 plant, z lo nostre moteiar en flastomies : cosa odio-
 sissima z de molt fugir, la qual *de cert fugirem si [f. 57v.]
 fugim a tot sospecte. Adonchs volse no fer com
 1725 moltes les quals sempre sollicites cerquen lo que
 apres elles se dolen hauer trobat, z de totes jnuesti-
 guen tots los passos, actes z fets de qui elles aman.
 Dich uos, donzelles, z creheu a mi, lo amoros
 plaer qual haze qui a uosaltres ama, e en altra
 1730 part poria a uosaltres noure; si nou sabeu, fugiu a
 saberho z nous noure. E a qui no fallira ab uosal-
 tres darse delit, aquest, creheu a mi, no cercara en
 altre loch saciarse. E recort uos que vna agulla
 sens fill no cus, e axi qual se vulla sia deport
 1735 amoros sens amor no aprofita. E be que força en

- vna agulla sien dos o mes forats per los quals ixen molts fils, no empero fara sino vn forat, mas beliguara pus ferm lo cusit : axi vn animo de molts ences mes ferm si mateix * ligua damor a qui sabra fer lo seu. E benauenturada aquella qual sabra esser primera, e adelitarse ab aquell hu qual moltes altres desigen z qui asi sab esser primera : aquesta facilmente pora sempre en aquell amor esser sola z fortunada. Amau, donzelles, amau qui a uosaltres ama, e estau contentes del vostre amor, ne cureu saber lo que apres vos nou saber, fugiu a tota sospita, a tot desdeny, e a tot superbo costum, z fiauos de qui us ama e de uosaltres mateixes. Stimau : quant amareu tant sereu amades, e quant seruareu fe tant a uosaltres sera seruada entgra beniuolença z seruici. Ne dupteu lanimo del hom molt mes que el nostre esser amant ferm z constant. Son los homens menys que nosaltres sospitosos, per que mes prudents z conexents. E son mes que nosaltres * amant perseuerants, perque, menys barallosos, no prenen com nosaltres tota cosa a jniuria, perque de mes viril z releuat animo no seruen perpetuo desdeny, per que de pus magnifich z generos coratge no resten per qual se vulla contrast seguir lur amorosa empresa, per que de mes costant entgra fermesa. Nosaltres, dones, temoroses de tota cosa sospitam, sospitoses de tot altre minim error nos desdeuyam z reputam lo jncomortable, desdenyades per tota poqua ofesa nos veniam, z veniam may sabem finir o posar manera a la inimicia z jniuria nostra. E viuim ab quins ama quasi com a vn capital enemich. A mesquina! filletes mies, per amor de Deu, fugiu a aquestes sospites quals quant hoyu, e quant en alguna de uosaltres descobre, a mi par no proueyau * son damp-
- [f. 58] 1740
- 1745
- 1750
- [f. 58v.] 1755
- 1760
- 1765
- [f. 59] 1770

- noses a qui ama. E si pur sospita alguna a uosaltres se ofereix, no perço subitament vos desdenyeu, ne en allo refermeu; no la tingau secreta, ans prestissim la descobriu a qui us ama. Sempre fou la sospita
- 1775 veri de la amicicia. E, com dehia lo senyor meu, prouas la sospita esser no dessemblant a la talpa, (qual es vn animal) deius terra, en scur z profunde, en tota part, per tot penetrant, comou z desfa qual se uol dur z fort terreny; apres, soptement exit en
- 1780 claror, pert tota la sua força en los niruis. Axi la sospita en scur z amagat dintre lo pits, may reposa de comoure lanimo en tota perturbacio; de sopte feta palesa, cessa; e sdeues que, descobrint la tua sospita, quit ama ab rahons hi scuses esmena les
- 1785 sues quals tu stimes errors. E per aquesta *fe en [f. 59v.] vers tu li creix amor molt ardentissim; perço que sent quant te fies en ell a tu, [quant] seruar lo vostre amor tens en lo cor. Apres fuig en tota semblant cosa esserte greu; e axi descuberta la sospita viuim en
- 1790 dolça z continua amicicia; avn, en contrari, tenint la sospita occulta ensemps z conseruant desdeñys z baralles, vos fas certes de quant vos seguirá : que qui us ama moltes z moltes uoltes hofes z per moltes jniuries de moltes parts ferit, per vna qual a uosaltres força semblara minima ofesa, se rompra a ira z
- 1795 enfestijaruos ha z mudara lo seu amor en altra part. Vosaltres alli soles desertes plorareu, e desijareu en va aquell que ara no quant deueu honrrau. Seguiruos ha encara que qui sabra les vostres
- 1800 amors vos reputara jngrata o vilana, z maldiruos ha hon haureu per vostra *duresa apartat qui tant vos [f. 60] seruia, z aquells als quals era uostre amor primer no conegut, ara molt marauellantse no quant de primer spessament veure lamant vostre en aquelles hores z
- 1805 lochs hon solia saludaruos z honrraruos, aquests

marauellantse, o que saciat abando lo content amor, o que en vos sia natura molt stranyissima z de no poderla comportar. Seguiruos ha encara, quel amant vostre, adolorat per vostra ofença, dolense de vostra jniuria, força ab alguna vostra jnfamia se veniara. Ne sia qui stim que, qui per duresa z impietat de altri sia conduyt al obtim dolor e quasi pres de la mort, en tal cas de ell o del seu honor aga mes que ell de ell compacio o reguart. E axi superbes, iniustes, ingrates, perdreu fama, amant z amoros solaç; rebreu jnfamia, dolor z tristesa; trobaruos heu soles, *abandonades, sens amant qui us seruescha hous lohe; viureu ab dolors, lagrimes z sospirs. E avu primer la vostra sospita era que lo senyor vostre amas altri ensemps ab uos, ara certissima que mes no ama uos, may sereu sença grauissima z certa per [paor] sempre tement que quit pot no venge. Tota ferma passiencia, filletes miés, spessament hofesa, torna furor : e si uosaltres de tota minima jniuria tant vos indignau, stimau que qui de uosaltres moltes uoltes sia ab gran jniuria ofes, aquest quant que sia se rompra a fellonia, furios z a ira; ne sera mes amor en qui uosaltres spessament haureu offes, mas furor. E vn amant furios mes sera de tembre que qual se vulla rabiosa fera o mostruo. E aiustau[e] a aquests dits coses altres encara de no poch stimar los dampnatges, quals *a uosaltres seguexen de uostres desdenys : que veureu aquells lochs on de primer en aquest z en aquell altre die soliau riure z solaçaruos, ara per uostre mal tractar esser solitaris z sense aquell hu que axi a uosaltres fehia ab la sua presència z festeiar esser alegres z contentes. A mesquina! plorareu veure aquells temps en lo qual de primer era vostre hus dar als amorosos delits z dolços jochs z graciosissims

1810

1815

1820

1825

1830

1835

1840

- rahonaments, ara no trobant qui per uosaltres tant
 com primer se presentaue sollicit z prompte a
 feruos alegres. A mesquina! a mesquina! catiuetes
 stareu soles, prementuos de tristesa z dolor; misera-
 1845 bles plorareu z viureu en grandissima miseria z
 vltima jnfelicitat, abandonades z lançades odiosa-
 ment de qui tant vos amaue. Per tant, filletes mies
 gentilissimes, siau no *altiués, no superbes, no obs- [f. 61 v.]
 tinades, nosospitoses, no baralloses per vendre don-
 1850 ta; ni sanomena victoria juiuriant perdre vn fidelis-
 sim amant: volve vendre z sobergueiar damor z fe
 a qui tu ames, z no de desdeny; z sera senyoria
 amant ferse amar, molt mes que stracant quit ama,
 z turmentant si mateix fersa mal uoler a qui tu sola
 1855 vna ab tota fe z diligencia serueix; z en cosa neguna
 tant se coneix vn animo senyoril z noble, quant en
 la vmanitat, facilitat z pietat: desdeny sempre sent
 de vilania. Sol vila animo serua desdeny, perque no
 sap ni veniarse ni perdonar; e seruar desdeny
 1860 parteix de jnhumanitat; perseuerar en desdeny
 contra quit ama, sera impietat z crueltat. Adonchs
 vosaltres, per no caure en tant jnfortuni z blasme,
 per no viure en axi pessim mal, en tal manera feu
 com *de sobre he dit, donantuos a amar. E elegiu [f. 62]
 1865 qual digui amant modest, virtuos; preneulo a amar-
 uos ab molta mansuetut z gracios costum, tant
 amant quant mes poreu; axi sseguiu nodrint lo dolç
 amor de pau z repos. E recordauos que sempre
 entre uosaltres sera tranquilissim repos z pau, si de
 1870 sopte començant la sospita, no perseuerau estant
 greu a uosaltres e a qui us ama; mas tant prest, pri-
 mer que desdeny sen seguescha, descobrireu la vos-
 tra en lanimo presa hombra. E en tal forma amant ab
 entegra fe, promtissim servir z graciosissim acceptar
 1875 la beniuolença de qui us ama, seguint los vostros

- solaços amorosos, z fugiu caure en tanta miseria quant manifest veheu aquestes baralles ab si apor-teu; ni dupteu tota baralla esser vltima destruccio
- [f. 62 v.] del amor. Amau, sereu amades; *seruau en uosaltres fe, z may sera ver amant qui us rompa fe; tot des-deny soferra qui ama, tot vltratge, tota iniuria, tot despit, sol hu lo fa rompre a ira, inimistat z venian-ça : cert quant coneix en qui ell ama no esser fe. Volve adonchs sols amar hu quant pots, z a ell sempre fer pals, sempre, tot amoros teu pençament. 1880
- E axi amant viuras alegre, benauenturada z conten-tissima. Volrria que aci lo temps bastas en ensenyar uos moltes z moltes altres coses vtilissimes a amar. Mas veig ja lo spectacle preparat, e aci comencen entrar los reuestits z personatges. Altre adonques 1885
- temps z loch sera de feruos en amoroses stucies mes enteses : uosaltres, entre tant, filletes mies sua-uissimes, posauos alegres a vostros amats, ne siau ab aquesta tristesa, a uosaltres greu z a qui us ama;
- [f. 63] *mas reteniu los sguarts vostros en tanta multitud de testimonis : en altra part, en mes dispost z solitari loch, cambiareu entre uosaltres lo riure z dolç amoros gest z sguart. Ara disponeu vos tant amar quant desijau esser amades : neguna erba, negun encant, neguna malicia mes se troba potent a feruos amar, quant molt amar. Amau, donques, z fiauos 1900
- de qui us ama; e qui uosaltres amau seruara a uosal-tres egualment fe z amor. Deposau sospites, z des-denys, z baralles, z en tal manera viureu amant felicissimes z contentissimes. 1905

El manuscrit de la traducció catalana dels dos tractadets de l'italià Lleó Batista Alberti, «DEIFIRA» y «ECATHONFILA», se troba descrit en el «Catálogo razonado de los manuscritos españoles», del Sr. Eugeni de Ochoa (Paris, 1844), pàgina 671: es un hermós còdex de la Biblioteca de l'Arsenal (Lettres, n.º 5902), del segle XV, molt ben conservat encara avuy, compost de 63 fulles.

El traductor anònim declara en un breu pròlech les rahons per les quals s'ha prè el trevall de posar en català les dues obretes: era, tot plegat, una ofrena d'amor, destinada a una dama tant desconeguda pera nosaltres com el meteix autor de la traducció. Ens fem perfectament càrrech, donchs, de que assistim, a la distància de quatre centurries, a un idili amatori entre un cavaller català (qui degué haver passat algunes temporades a Italia, fins al punt de coneixer-ne prou bé l'idioma) y una senyora que aquell desiljava inclinar en el sentit de les seves pretensions. Val a dir que les obres de l'Alberti son ja fetes a posta pera tal obgecte.

No es aquí el lloch oportù d'estudiar aquestes dues produccions de l'arquitecte-literat florenti, qui visqué entre 'ls anys de 1404 y 1472. Son obres, avuy per avuy, quasi del tot oblidades fins a Italia meteix, a judicar pel fet de que apenes s'han reproduhit desde 'l segle XVII ençà (hi ha una edició de les obres en llengua vulgar de l'Alberti, en cinch volums, Florença, 1843-1849). En cambi el «Manuel du Libraire» d'en Brunet posa de manifest les repetides estampacions, en francès y en italià, que 's feren dels tracladets qui 'ns ocupen, en el segle XVI. El meteix Brunet dona noticia de una edició, feta en 1471, de dos opúscols, en llengua italiana malgrat el titol llatí («Opus præclarum in amoris remedio»), en la qual hem de reconeixer la primera estampació de «DEIFIRA» y «ECATHONFILA», ja reunides aleshores com filles bessones d'un meteix sentiment y tendint a una finalitat també única. Axi

les considerà, inseparables, el traductor català, fent-ne de totes dues una sola presentalla a la dama objecte del seu amor.

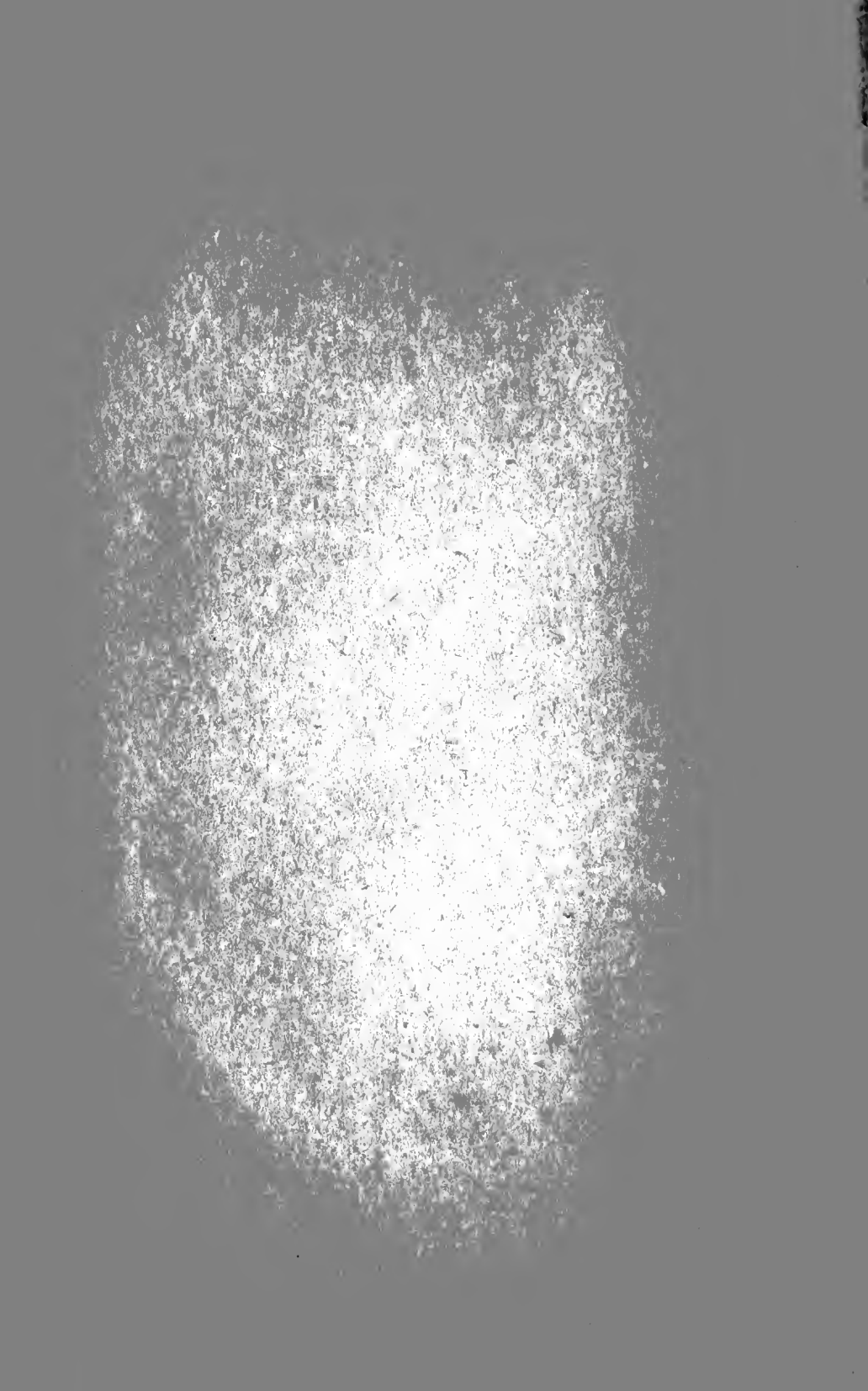
La present edició catalana de «DEIFIRA» y «ECATHONFILA» feya molt de temps qu'era desitjada, no havent estat may imprès el còdex de l'Arsenal, unich manuscrit que se 'n coneix. Havent-nos procurades fotocopies de l'original, el nostre interès ha consistit singularment en donar d'aquell una fidel reproducció. Emperò, pera la més cómoda inteligencia dels textos, hem procedit, com de costum, a puntuar-los, havent-ho fet, respecte de la «DEIFIRA», segons el nostre propri criteri, y ajudant-nos, pera la «ECATHONFILA», d'una edició bilingüe (francès y italià) de 1597 (A Paris, chez Lucas Breyel) que 'ns n'havem pogut procurar, després de moltes recerques. Com hem dit, no son llibres abundants aquests: del primer no n'hem pogut arribar, donchs, a obtenir el text original italià, lo qual ens ha privat de fer el coteig de la versió catalana, com ho hem pogut fer de la «ECATHONFILA», rectificant de passada [entre claudators] alguns passatges mal compresos pel traductor (vègin-se les línies 1148, 1321, 1566 y 1822).

R. M. P.

Acabat d'estampar el dia 7 d'Abril per «L'Avenç», de Barcelona, el present fascicle forma part del NOVELARI CATALA que publica en R. Miquel y Planas. Constituirà aquest Novelari un volum ó més de la «Biblioteca Catalana», que 's completaran oportunament ab un estudi preliminar y ab les portades y les taules pera la ordenació dels fascicles y llur enquadració.

NOVA BIBLIOTECA CATALANA

dirigida y publicada per R. MIQUEL Y PLANAS

Antichs textos catalans, curosament donats a llum segons les primitives edicions o en vista dels manuscrits. Edicions de bibliòfil, en excel·lent paper de fil, il·lustrades ab facsímils y acompanyades d'estudis y notes bibliogràfiques y crítiques.

VOLUMS PUBLICATS

L.LIBRE DEL SABI Y CLARISSIM FABULADOR ISOP, *historiat y notat als marges del llibre y ara novament corretgit per R. Miquel y Planas, en vista de les edicions de 1550 y 1576 y de les posteriorment en català publicades. Barcelona, MCMVIII.*

Un volúm de XVI + 336 pàgines, ab gravats. (agotat)

LA FIAMETA DE JOHAN BOCCACCI. *Traducció catalana del XV.è. segle, ara per primera volta publicada per R. Miquel y Planas, segons el manuscrit existent en l'Arxiu general de la Corona d'Aragó. Barcelona, MCMVIII.*

Un volúm de XXIV + 280 pàgines, ab facsímils. 16 pessetes.

CANÇONER SATÍRICH VALENCIÀ DELS SEGLES XV Y XVI, *publicat, ab una introducció y notes, per R. Miquel y Planas, en vista dels manuscrits y edicions primitives. Barcelona, MCMXI.*

Formen part d'aquest CANÇONER les obres següents: *Lo Procés de les Olives, Lo somni de Joan Joan, Procés de Viudes y Donzelles, La Brama dels Llauradors, Obra pera'ls vells, Coloqui de dumes*, etc.

Un volúm de XXXVI + 370 pàgines, ab facsímils 20 pessetes.

EN CURS DE PUBLICACIÓ

LA HISTORIA DE L'ESFORÇAT CAVALLER PARTINOBLÉS, COMTE DE BLES.

Publicat el primer fascicle ab el text català de 1588 — 128 pàgines. 6'40 pessetes.

LES OBRES D'EN BERNAT METGE: *Llibre de mals amonestaments; Llibre de Fortuna y Prudència; Valter y Griselda; Lo Somni.*

Publicat el primer fascicle ab els textos de les dites obres. — 252 pàgines 10 pessetes.

NOVELARI CATALÁ DELS SEGLES XIV A XVIII, *publicat en vista dels manuscrits y de les edicions primitives.*

Surt en forma de fascicles (contenint quiscún una obra independent y completa) pera esser després ordenats y enquadernats en un o més volums de la BIBLIOTHECA CATALANA. Dotze fascicles publicats ... 24 pessetes.

Els fascicles solts:

PIERRES DE PROVENÇA	(no's ven)
JACOB XALABÍN... .. .	3'20 pessetes.
LA FILLA DE L'EMPERADOR CONTASTÍ ...	1'80 --
FRONDINO Y BRISONA	1'60 —
LA FILLA DEL REY D'HUNGRÍA... .. .	3'20 —
PARIS Y VIANA... .. .	2'80 ---
SOMNI DE FRANCESCH ALEGRE	1'40 —
RAHONAMENT ENTRE FRANCESCH ALEGRE Y SPERANÇA	0'50 --
PENSAMENT DE PERE JOAN FERRER... .. .	1 —
DESPROPRIAMENT D'AMOR DE ROMEU I ULL.	1 --
TRACTAT SOBRE SCIPIO Y ANIBAL	2'40 —
LO FILL DEL SENESCAL	0'50 —

LLEGENDES DE L'ALTRA VIDA:

Fascicle I: *Viatge del cavaller Owein al Purgatori de Sant Patrici; Visió de Tundal (tres versions).* — 120 pàgines 6 pessetes.

En premsa'ls fascicles segón y tercer.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Casa MIQUEL-RIUS, carrer de Mallorca, 207, Barcelona

DATE DUE

GAYLORD

PRINTED IN U. S. A.

UNIV OF MD COLLEGE PARK

3 1430 00575105 4

